

Bilans PTTK-owskiego ćwierćwiecza • Program działalności krajoznawczej PTTK na lata 1969—1972 • Za rok Kongres Krajoznawstwa Polskiego • Czynem turystycznym witamy 25-lecie PRL • Regulamin Instruktora Krajoznawstwa • 20 lat ma Komisja opieki nad zabytkami • Turystyka w środowisku studenckim elementem wychowania społecznego • Turystyka i krajoznawstwo kształtują postawę patriotyczną młodzieży • Prezydium obraduje • VII Okręgowy Zjazd Delegatów Oddziałów w Kielcach • O dalszy rozwój turystyki kajakowej • Mazowiecka 20-lątka • Z życia Okręgów, Oddziałów, Kól... • Chrońmy parki wiejskie! • Czy letnia wyprawa do Jaskini Snieżnej pokona syfon? • Główny Sąd Koleżeński interpretuje

BIULETYN

informacyjny

ZARZĄDU GŁÓWNEGO
PTTK Nr 124—125
CZERWIEC—LIPIEC 1969

BILANS PTTK-OWSKIEGO ĆWIERĆWIECZA

TURYSTYKA polska w okresie międzywojennym nie osiągnęła zbyt wysokiego stopnia rozwoju. Cechował ją elitaryzm. Wymowny jest tutaj przykład Zakopanego, które w 1938 r. odwiedziło około 100.000 osób, podczas gdy w 1968 r. około 1.000.000 osób. Sytuacja wynikała z panujących wówczas stosunków społecznych, ogólnego niedorozwoju gospodarczego kraju, a w ślad za tym braku rozwiniętych zainteresowań turystycznych wśród szerszych rzesz społeczeństwa.

Nawała wojenna, która się przetoczyła przez ziemie polskie, długotrwała i wyniszczająca okupacja spowodowały, że począwszy od roku 1945 podstawy polskiej turystyki należało tworzyć niemal zupełnie od początku. Wpłynął na to nie tylko brak materialnej bazy do uprawiania turystyki, ale także gruntowne przeobrażenia ustrojowe.

Stało się zwłaszcza jasne, że w wyniku procesu niwelowania różnic społecznych podstawową zasadą działalności w dziedzinie turystyki musi być jej upowszechnianie wśród wszystkich ludzi pracy. Zasadzie powszechności turystyki zostały też podporządkowane jej różnorodne procesy rozwojowe.

Uwzględniając warunki startu — bilans 25-lecia jest imponujący: liczba uczestników ruchu turystycznego w 1950 r. (brak danych wcześniejszych) wynosiła 12.800.000 osób, zaś w 1968 r. osiągnęła 59.202.000 osób.

Ten wielki rozwój został osiągnięty dzięki właściwej polityce socjalnej Państwa i wskutek przeobrażeń zachodzących w dziedzinie potrzeb społecznych.

Państwo Polskie stworzyło dogodny warunki do rozwoju turystyki, zwłaszcza krajowej, przede wszystkim poprzez fakt, iż w odniesieniu do zatrudnionych w gospodarce uspołecznionej turystyka została uznana za dziedzinę działalności socjalnej. Na rozwój turystyki rewolucyjnie oddziaływało utworzenie funduszu zakładowego w 1957 r. Dało to samorządowi robotniczemu prawo swobodnego dysponowania częścią wypracowanego zysku.

U podstaw takiej polityki Państwa w stosunku do zagadnień turystyki legły zarówno jej wartości społeczno-wychowawcze, jak i aspekty ekonomiczne. Człowiek wypoczęty, zadowolony, pracuje bardziej wydajnie. Turystyka zatem regenerując siły człowieka oddziałuje jednocześnie na wzrost dochodu narodowego. Konsumpcja oznacza zmianę struktury spożycia, korzystną z punktu widzenia interesów gospodarki narodowej. Ruch turystyczny z kolei powoduje aktywizację gospodarczą poszczególnych regionów kraju.

Ważną rolę w rozwoju turystyki i stosowania dogodnych warunków do jej uprawiania odegrały związki zawodowe oraz organizacje młodzieżowe. W procesie odbudowy i rozszerzenia zasięgu polskiej turystyki doniosłą rolę spełniło nasze Towarzystwo.

W 1945 r. przystąpili do pracy liczni działacze społeczni. Trud odbudowy i rozwoju Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego podjęli pod patronatem prezesów: **Walerego Goetla** i **Władysława Wolskiego** — m.in. **A. Chyliński**, **J. Jaroszyński**, **S. Gabryel**, **W. Haliński**,

K. Kaleta, E. Kazimierzczak, W. Krygowski, Z. Kulczycki, W. Kwapiński, J. Lipowczan, B. Laszówka, W. Łaba, B. Małachowski, M. Orłowicz, T. Panczakiewicz, F. Rapf, W. Reczek, J. Reychnan, B. Romaniszyn, T. Sabela, K. Sosnowski, T. Steć, J. A. Szczepański, C. Trybowski, W. Warchał, T. Wróbel, J. Wojsznis, T. i S. Zwoliński, J. Zborowski.

Już w 1946 r. powstały 22 Oddziały PTT z 3.060 członkami, które do 1950 r. zwiększyły się do 24 i razem z 20 kołami (w tym 6 fabrycznych) zrzeszały 11.744 członków.

Reaktywowany został Klub Wysokogórski, Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Odbudowano szereg schronisk, uruchomiono kilkadziesiąt obiektów noclegowych w Sudetach, wytyczono 2.382 km szlaków górskich.

Wznowiono działalność wydawniczą: wyszły 3 kolejne roczniki „Wierchów”, „Taternika”, „Przewodnik po Tatrach i Zakopanem”, „Przewodnik po Beskidach Zachodnich”, dwutomowa „Ziemia Krakowska”, przewodniki po Ziemi Kłodzkiej, rejonie Sobótki, wydano „Szlaki turystyczne Beskidów”, popularne „Wycieczki górskie” oraz „Informator Turystyczny”.

Działalność naukową wzbogaciły źródła uratowanej Centralnej Biblioteki Górskiej. Wprowadzono Górską Oznakę Turystyczną. Przeszkolono 394 kierowników wycieczek, informatorów, przewodników i ratowników.

Nie pozostało w tyle Polskie Towarzystwo Krajoznawcze. Pracami Zarządu Głównego kierowali prezesi: **Zygmunt Beczkowicz** i **Stanisław Leszczycki**.

Współdziałali z nimi: **M. Orłowicz, K. Staszewski, J. Dylak, M. Arczyński, R. Fleszerowa, I. Henner, K. Jasiński, S. Jarosz, J. Jaroszowa, J. Kołodziejczyk, A. Langer, S. Lenartowicz, W. Pietraszkiewicz, J. Witkiewicz, L. Węgrzynowicz, K. Wyszomirski**.

W terenie reaktywowały swą działalność oddziały PTK, powstawały nowe na Ziemiach Odzyskanych: w Kętrzynie, Gdańsku, Słupsku, Olsztynie, Zielonej Górze, Stargardzie, Giżycku, Sobótce, Szczecinie, Polczynie. PTK koncentrowało swą uwagę na integracji Ziemi Odzyskanych z macierzą. Dlatego właśnie traktując to jako symbol Towarzystwo wprowadziło do swej odznaki herb Szczecina. Już w 1948 r. podjęta została współpraca załóg zakładów pracy, wprowadzono wczasy wędrownicze. Powstały też biura obsługi turystycznej w oddziałach PTK, przeszkolono w tym początkowym okresie 2.000 przewodników.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze rozpoczęło wydawanie miesięcznika „Ziemia”, przewodników krajoznawczych, pocztówek krajoznawczych. Wznowiono również czasopismo młodzieżowe „Orli Lot”.

Także i PTK podjęło szeroką akcję rozbudowy schronisk. W 1946 r. były 3 schroniska, w 1950 r. już 66. Wyznakowano szlaki turystyczne w Puszczy Kampinoskiej, „Orlich Gniazd” w Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, w Łysogórach, w Wielkopolskim Parku Narodowym.

Rozwijano muzealnictwo. Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej działające pod patronatem PTK zrzeszały w 1949 r. 32.000 członków.

Obok konkretnej pracy organizatorskiej zarówno w PTT, jak i w PTK, trwały ożywione dyskusje programowe, które miały dostosować działalność towarzystw do nowych warunków ustrojowych. Większość starszych działaczy wespół z młodymi starała się przede wszystkim o to, by działalność krajoznawczo-turystyczna służyła ludziom pracy, by zapewnić im zostały warunki upowszechniania turystyki, by treści krajoznawcze służyły ideowemu założeniu socjalizmu. Nieobojętna była im także kwestia modelu polskiej turystyki, a zwłaszcza pozycja społecznego działania w tej dziedzinie.

Te przesłanki oraz rosnące zapotrzebowania na sprawnie funkcjonujący organizm turystyczny skłoniły działaczy do zjednoczenia społecznych organizacji turystycznych w jedno silne i sprawne Towarzystwo.

Procesy zjednoczeniowe narastały stopniowo. Już w 1948-49 r. do PTK włączyły się: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, Warmińsko-Mazurski Związek Turystyczny, Polski Związek Turystyczny w Krakowie, niektóre Towarzystwa Przyjaciół Miast (np. w Gorlicach i Przemyślu).

W 1949 r. powstał Komitet Porozumiewawczy PTT—PTK, a poparcia w sprawie zjednoczenia udzieliła, powstała również w 1949 r., Rada Turystyczna przy Ministerstwie Komunikacji.

W tych warunkach, 17 grudnia 1950 r. I-szy Walny Zjazd Delegatów na mocy uchwał Zjazdów PTT i PTK powołał do życia Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. W chwili powstania zrzeszało ono 19.144 członków w 121 oddziałach, dysponowało 98 schroniskami z 4.885 miejscami noclegowymi.

Na czele Zarządu Głównego stanęli: prezes — **Włodzimierz Reczek**, wiceprezisi: **M. Arczyński, T. Cwik, W. Goetel**, członkowie prezydium: **F. K. Sawicki, J. Ustupski, J. Wojsznis, S. Niezabitowski, K. Biskupski, W. Cepulis, K. Gruda, B. Kania, K. Staszewski, K. Wyszomirski, J. Żolnierkiewicz**.

Nowe Towarzystwo podjęło kontynuację programu ugruntowywania wiedzy o górach, organizacji turystyki górskiej wraz z ratownictwem i speleologią i narciarstwem, krzewienia krajoznawstwa — w tym turystyki pieszej, ochrony przyrody i zabytków, organizacji muzealnictwa.

Rychło też uruchomione zostały nowe dziedziny działalności obejmujące turystykę motorową, kolarstwo, kajakarstwo, żeglarstwo (później także turystykę podwodną). Przyczyniła się do tego w poważnym stopniu likwidacja związków sportowych w 1950 r. Te formy działania prowadzone są przez komisje centralne, okręgowe i oddziałowe, kluby oraz sekcje w kołach.

PTK wprowadziło system odznak turystycznych, rozwinęło organizację przewodnictwa turystycznego, szkolenie kadr organizatorów wycieczek, przewodników turystyki kwalifikowanej, strażników ochrony przyrody, opiekunów zabytków.

Oddziały PTK podjęły obsługę ruchu turystycznego tworząc odpowiednie biura (ORT). Zarząd Główny Towarzystwa powołał w 1956 r. Biuro Turystyki Zagranicznej, nawiązując zarazem kontakty z zagranicznymi i międzynarodowymi organizacjami turystycznymi w licznych krajach. Dla realizacji zamierzeń wydawniczych w 1952 r. powołano Spółdzielnię Wydawniczą „Kraj” przekształconą po paru latach w Państwowe Wydawnictwo „Sport i Turystyka”. Wobec rozwoju państwowej działalności wydawniczej Towarzystwo nasze skoncentrowało ostatnio swą uwagę na wydawnictwach typu metodyczno-poradnikowego przeznaczonych dla działaczy oraz turystów kwalifikowanych. Systematycznie wydawane są „Wierchy”, w 1965 r. podjęto wydawanie rocznika „Ziemia”; co miesiąc wychodzi „Biuletyn Informacyjny” ZG i kilka innych periodyków ukazujących się nakładem różnych jednostek PTTK.

Zarząd Główny blisko współpracuje w redagowaniu Magazynu Turystycznego „Światowid” (w latach 1952—1961 „Turysta”). Rozwinęto znacznie produkcję pamiątek i fotowidokówek turystycznych, pełniąc w tym celu Zakłady Wytwórcze PTTK „Pam” w Krakowie, Wrocławiu, Jaśle, Augustowie, Kałuszynie i Miastku. Zorganizowano działalność usługowo-gospodarczą Towarzystwa, powołując w 1952 r. Zarząd Urządzeń Turystycznych z K. Załuskim na czele. W 1961 r. ZUT uległ likwidacji, a zarządzanie działalnością usługowo-gospodarczą włączono do kompetencji Zarządu Głównego, zarządów okręgowych i oddziałów.

Nie obyło się bez potknięć. Dotyczy to zwłaszcza okresowego zmniejszenia zainteresowania sprawami młodzieży w latach 1952—1958 w rezultacie czego rozpadła się znaczna część Szkolnych Kół Młodzieży Krajoznawczej, a powstające później Szkolne Koła Krajoznawczo-Turystyczne nie miały już żadnych związków z PTTK. Dopiero w 1964 r. zawarte zostało porozumienie Zarządu Głównego Towarzystwa z Ministerstwem Oświaty, mocą którego SKKT zaczęły wstępować na członków zbiorowych PTTK. W 1969 r. stworzono dalszy program rozwoju szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego pod patronatem PTTK.

Generalna linia Towarzystwa w znaczeniu pełnienia służby społecznej, jak i program działania zdawały jednak przez lata egzamin życia na celunąco. Stwierdzenie to nie zawiera żadnej przesady, gdyż naprawdę imponująca jest wymowa danych staty-

stycznych, ocen merytorycznych działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego od chwili jego powstania.

Liczba członków wzrosła od 1950 r. ponad siedemnastokrotnie, miejsc noclegowych w schroniskach ponad sześciokrotnie, liczba oddziałów ponad trzykrotnie.

Powstało w tym okresie 6365 kół PTTK i 528 klubów. Różnymi formami swej działalności objęło PTTK w 1968 r. ponad 2 mln osób, a obroty z tytułu usług wyniosły ponad miliard złotych, przy czym nie liczy się tutaj nakładów pracy wykonywanej społecznie, która teoretycznie wynosi drugie tyle.

Dziesięciokrotnie, do 60 mln zł wzrosły średnio nakłady inwestycyjne. W rezultacie działalności szkoleniowej PTTK posiada obecnie 53 498 działaczy turystycznych, w tym 8024 przewodników, 7377 przewodników, 30 261 organizatorów turystyki.

Długość wyznakowanych szlaków turystycznych wynosi ponad 17 tys. km, w tym górskich ponad 8 tys. km, narciostad ponad 120 km.

175 Biur Obsługi Ruchu Turystycznego obsłużyło w 1968 r. 4 130 041 turystów.

Poradnie krajoznawcze i punkty informacji turystycznej udzieliły w tym samym roku 1 100 000 porad.

Krajowy ruch turystyczny, do którego zalicza się turystykę pobytową, wędrowną i wypoczynek świą-

teczny wzrastał w omawianym okresie o 13% rocznie. W 1968 roku objął on 59 202 tys. uczestników. W tym ruch wycieczkowy w kolejnych latach wynosił: w 1965 roku — 15.265,7 tys. uczestników; w 1966 roku — 16.940 tys. uczestników; w 1967 roku — 17.606, w 1968 — 20.020 tys.

Udział PTTK w tych osiągnięciach obrazują odpowiednio liczby: 1965 r. — 7.400.000 uczestników; 1966 r. — 8.500.000 uczestników; 1967 r. — ponad 10 mln uczestników.

Wzrósł więc nie tylko udział PTTK w turystyce ogólnokrajowej. Utrzymuje się również tempo rozwoju działalności PTTK-owskiej, szybsze od tempa wzrostu obserwowanego w całej turystyce polskiej. Określa to miarę zapotrzebowania społecznego na program i usługi organizowane przez PTTK.

Z takimi osiągnięciami wkraczamy w następne ćwierćwiecze. Oczekują nas w tej dziedzinie niemałe zadania. Tym większe im szybciej rośnie gmach Ludowej Ojczyzny, powiększają się jej zasoby gospodarcze, rośnie dobrobyt ludzi, rozszerza się czas wolny po pracy i nauce. Tym zadaniom — objęciu coraz to większej rzeszy ludzi potrzebującej dobrze zorganizowanej wycieczki, wzorowo przeprowadzonego rajdu, dobrej obsługi przewodnickiej, przewodnickiej, organizatorów turystyki, nasze Towarzystwo musi sprostać.

P R O G R A M

DZIAŁALNOŚCI KRAJOZNAWCZEJ PTTK

na lata 1969 — 1972

DO CZŁONKÓW KOMISJI KRAJOZNAWCZYCH, DO ZARZĄDÓW OKRĘGÓW, ODDZIAŁÓW I KÓŁ, DO KRAJOZNAWCÓW I TURYSTÓW!

„Krajoznawstwo szkołą socjalistycznego patriotyzmu” — pod tym hasłem toczyły się obrady VII Walnego Zjazdu Delegatów PTTK. Potwierdzały one doniosłą rolę krajoznawstwa w ideowym wychowaniu społeczeństwa, a szczególnie młodzieży. Poznanie kraju, jego przeszłości oraz dorobku współczesnych lat budownictwa socjalizmu — to co jest celem krajoznawstwa stanowiącego część składową różnych dziedzin turystyki — jest brzą szkołą obywatelskiego wychowania.

Wypracowane dotychczas formy krzewienia krajoznawstwa stały się podstawą do opracowania perspektywnego kierunku działalności krajoznawczej Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Omawiane one były na VI Krajowej Naradzie Aktywu Krajoznawczego PTTK, która obradowała w dniach 16 i 17 listopada 1968 r. w Łańcucie a następnie dyskutowane w gronie członków Komisji Krajoznawczej ZG PTTK, która zatwierdziła na swym plenarnym posiedzeniu w dniu 28 marca 1969 r. program działalności krajoznawczej Towarzystwa na lata 1969—1972.

Komisja Krajoznawcza ZG PTTK wychodzi bowiem z założenia, że upowszechnianie krajoznawstwa jest nieodzowne we wszelkich formach turystyki i we wszystkich dziedzinach działalności PTTK.

Równocześnie Komisja Krajoznawcza ZG PTTK pozwala sobie zwrócić uwagę, że program niniejszy ulegnie wzbogaceniu i uzupełnieniu po odbyciu Kongresu Krajoznawczego na początku 1970 r.

Komisja Krajoznawcza ZG PTTK

HASŁA PROGRAMOWE

1. „Krajoznawca, sięgając do przeszłości, poznając współczesność, uczestnicząc w budowie kraju — kształtuje swą obywatelską, patriotyczną postawę”.
2. „Krajoznawca dba o rozwój własnego regionu — jest współgospodarzem swojego miasta, osiedla, wsi”.
3. „Krajoznawca umacnia przyjaźń z tymi, którzy budują socjalizm w innych krajach”.

WĘZŁOWE KIERUNKI DZIAŁANIA

Na krajoznawczy program działania, składa się kilka grup zadań, które przedstawiamy poniżej:

I. Rozwój krajoznawstwa

1. Ruch krajoznawczy rośnie wraz z rozwojem gospodarczym, kulturalnym i społecznym Polski. Dlatego obchody 25-lecia PRL są doskonałą okazją do wzbogacenia krajoznawstwa współczesnymi treściami a także do unowocześnienia metod i form pracy krajoznawczej. Nie chcemy bowiem nie uronić z dotychczasowego dorobku ruchu krajoznawczego, mamy równocześnie obowiązek twórczo go rozwijać i doskonalić.

2. Praca nad rozwojem krajoznawstwa będzie tylko wtedy owocna, gdy podejmą ją wszyscy krajoznawcy: zasłużeni działacze i najmłodsi członkowie Towarzystwa.

3. Praca polegać będzie na tym, aby w toku krajoznawczej działalności, na wycieczkach i zlotach, wędrowkach i dyskusjach przy ognisku, w trakcie narad programowych i na kursach aktywu krajoznawczego w 1969 r. udzielić odpowiedzi na pytanie: jak najbardziej skutecznie wcielić w życie wymienione wyżej hasła programowe, mówiące, że krajoznawca to gospodarz swego regionu, patriota i internacjonalista.

4. Na tę ogólnorganizacyjną, powszechną programową dyskusję przeznaczamy rok 1969. Chcemy ją

bowiem podsumować wiosną 1970 r. na Ogólnopolskim Kongresie Krajoznawczym. W Kongresie tym, dla nadania odpowiednio wysokiej rangi problemom wychowawczym, przewiduje się udział przedstawicieli najwyższych władz politycznych i państwowych, wybitnych specjalistów krajoznawstwa spośród naukowców i działaczy, przedstawicieli terenowych komisji krajoznawczych i przewodników z całego kraju. Do udziału w zjeździe zostaną też zaproszone zainteresowane turystyką towarzystwa regionalne. Kongres zgromadzi około 500 osób. Komisja Krajoznawcza ZG PTTK zaprasza okręgowe i oddziałowe komisje krajoznawcze do podjęcia pracy nad perspektywami krajoznawstwa oraz włączenie się do przygotowań Kongresu.

5. W związku z przypadającym w 1970 r. stuleciem urodzin wielkiego rewolucjonisty, miłośnika turystyki i krajoznawstwa, Włodzimierza Lenina, komisje krajoznawcze winny podejmować inicjatywy, mające na celu włączenie całego Towarzystwa do udziału w obchodach tej rocznicy poprzez organizowanie seminariów, konkursów krajoznawczych, zlotów młodzieży itp. Seminaria i narady krajoznawcze powinny wydobyc istotną rolę krajoznawstwa w ideowym wychowaniu młodzieży.

II. Upowszechnianie krajoznawstwa

6. Towarzystwo nasze zdobywa sobie coraz większe znaczenie i uznanie w społeczeństwie dzięki swej szerokiej działalności krajoznawczo-turystycznej wśród młodzieży i starszego społeczeństwa. Podstawowym zadaniem krajoznawców jest propagowanie krajoznawstwa i upowszechnianie je wśród ludzi pracy i młodzieży.

7. Zamierzamy, obok naszych codziennych zadań i obowiązków członków Towarzystwa podjąć następujące prace, których celem jest dalsze upowszechnianie krajoznawstwa:

- współdziałać w przeprowadzaniu ogólnopolskiego konkursu krajoznawczo-turystycznego pod nazwą „Szlakami Polski Ludowej” dla zapoznania szerokich rzesz turystów z osiągnięciami naszego kraju w ostatnim 25-leciu;

- zapewnić udział krajoznawców w opracowaniu historii turystyki i krajoznawstwa na terenie własnego regionu, w związku ze 100-leciem turystyki polskiej przypadającym w 1973 roku;

- rozpocząć prace przygotowawcze zarówno do obchodów „100-lecia polskiej turystyki” jak i „Roku Kopernikowskiego”;

- zacieśniać kontakty działaczy krajoznawczych ze wszystkimi ogniwami Towarzystwa celem konsultowania programów działalności krajoznawczej;

- rozszerzyć kontakty z innymi organizacjami społecznymi i zreszuceniami dla programowania krajoznawstwa;

- wprowadzić w regionalnych pracowniach i poradniach krajoznawczych stały dział instruktażowo-informacyjny dotyczący tras, obiektów, metod organizacji wycieczek, prelekcji, treści krajoznawczej rajdów przeznaczony dla organizatorów imprez turystycznych w jednostkach PTTK.

8. Upowszechnianie krajoznawstwa wymaga powiększenia ilości odpowiednich wydawnictw i podręczników metodycznych. W tym celu zamierzamy:

- podjąć opracowanie skryptów szkoleniowych w zakresie krajoznawstwa w ramach Biblioteczki Szkoleniowej PTTK (Praca Krajoznawcza w Kole PTTK, Regionalizm krajoznawczy, Vademecum działacza krajoznawczego, Krajoznawstwo w obiektach-turystycznych, Bibliografia krajoznawczo-turystyczna, Biblioteczka turysty, Regiony turystyczne Polski, Mała encyklopedia krajoznawstwa),

- inicjować dalsze opracowania popularyzujące formy i metody pracy krajoznawczej dla różnego typu kół PTTK. Inicjatywy te powinny mieć na względzie zaspokojenie potrzeb zgłoszonych przez działaczy krajoznawczych;

- opracować i wydać broszurę pt. „Rola i formy fotografii krajoznawczej”;

- kontynuować wydawanie roczników krajoznawczych „Ziemia”;

- opracować materiały o roli dawnych czasopism typu krajoznawczego jak „Pamiętnik PTT”, „Wisła”,

„Wędrowiec”, „Kłosa” i opublikować je w „Ziemi jako przyczynek do historii piśmiennictwa krajoznawczego w Polsce.

9. Prócz tego Komisja Krajoznawcza ZG PTTK zachęca krajoznawców i specjalistów w różnych dziedzinach turystyki do:

- udziału w opracowaniu pełnej bibliografii turystyczno-krajoznawczej kraju i regionów oraz podjęcia takich publikacji jak foldery, monografie, przewodniki i mapy turystyczne dla terenów i miejscowości nie posiadających literatury turystyczno-krajoznawczej;

- udziału w opracowaniu bibliografii krajoznawczej Ziemi Zachodnich i Północnych, celem upowszechnienia wiedzy o nich w związku z 25-leciem PRL.

III. Krajoznawstwo w środowisku młodzieżowym

10. Zadaniem krajoznawców jest wciągać do ruchu krajoznawczo-turystycznego coraz szersze rzesze młodzieży. Młodzież bowiem to naturalny rezerwat żywotnych sił potrzebnych w każdej działalności społecznej. Dlatego Komisja Krajoznawcza ZG PTTK zachęca krajoznawców do:

- jak najszerszego udziału działaczy krajoznawczych PTTK w pracy szkolnych kół krajoznawczo-turystycznych,

- bezpośredniego udziału w pracach związanych z 50-leciem SKKT, przypadającym w 1969 roku,

- włączenia młodzieży szkolnej do opieki nad zabytkami historii, kultury i przyrody oraz miejscami upamiętnionymi walką i męczeństwem narodu polskiego.

11. Rozumiejąc, że wychowanie młodzieży powinno odbywać się w oparciu o najlepsze tradycje i dorobek krajoznawców poprzednich lat, zamierza się:

- opracować i opublikować ocenę roli „Orlego Lotu” w szkolnym ruchu krajoznawczym.

- spopularyzować wśród młodzieży postacie wybitnych krajoznawców,

- uczcić 10 rocznicę śmierci M. Orłowicza, przypadającą w październiku 1969 r.,

- wydać drukiem portrety ojców krajoznawstwa polskiego.

IV. Kształtowanie postawy społecznej turystów

12. Dużą wagę przykładamy do kształtowania właściwej postawy społecznej turystów, nacechowanej świadomością celów krajoznawstwa i turystyki — to znaczy wzbudzeniu zainteresowania wszelkimi poczynaniami gospodarczo-społecznymi, jakie dzieją się na terenie danego regionu, oraz szczególnie aktywnego stosunku do zagospodarowania przestrzennego regionu w zakresie turystyki i wypoczynku. Jako poważne zadanie traktujemy konieczność nabywania przez ludzi pracy a zwłaszcza młodzież umiejętności niezbędnych dla uprawiania turystyki i krajoznawstwa.

W tym celu zamierza się:

- zwiększyć troskę o stronę krajoznawczą urzędów turystycznych PTTK, przeprowadzać ocenę aktualnego stanu i podjąć środki poprawy,

- inicjować imprezy mające na celu przypomnienie ważnych faktów historycznych, gospodarczych i społecznych w okresie 25-lecia PRL,

- włączać działaczy krajoznawczych do opracowywania projektów zagospodarowania turystycznego na terenie własnego regionu,

- wzmocnić udział w opracowywaniu i upowszechnianiu wyników inwentaryzacji i dokumentacji na obszarze własnego regionu i kraju,

- nawiązywać kontakty z przedstawicielami ruchu krajoznawczego w innych krajach celem wymiany doświadczeń co do form i metod pracy krajoznawczej.

13. Ponieważ bezpośredni wpływ doświadczonych działaczy stanowi skuteczną metodę kształtowania postaw społecznych należy:

- odszukać dawnych działaczy na polu krajoznawstwa i turystyki celem ponownego pozyskania ich, szczególnie do pracy w zakresie opracowania historii polskiego krajoznawstwa i turystyki, metodyki krajoznawstwa oraz pracy wychowawczej z młodzieżą,

- wzmocnić więzy między komisjami krajoznawczymi a krajoznawcami nie związanymi organizacyjnie z pracami komisji,

— powoływać aktywnych działaczy krajoznawczych do pełnienia funkcji instruktora krajoznawstwa oraz wciągać do tej pracy działaczy związkowych i młodzieżowych.

V. Szkolenie krajoznawcze

14. Komisja Krajoznawcza ZG PTTK uznaje za konieczne podnieść intensywność i skuteczność szkolenia krajoznawczego, szczególnie na kursach:

- instruktorów krajoznawstwa,
- inwentaryzatorów krajoznawstwa,
- prelegentów i organizatorów prelekcji krajoznawczych,
- kierowników i informatorów w poradniach krajoznawczych.

15. Ponadto pragniemy wykorzystywać pracownie i poradnie krajoznawcze dla organizowania konsultacji i samokształcenia krajoznawców. We wszystkich obiektach PTTK chcemy natomiast udzielać turystom lepszych i wszechstronniejszych informacji uzupełniając w ten sposób ich wiedzę krajoznawczą.

VI. Deglomeracja turystyki

16. Za konieczne uważamy dalsze przeciwdziałanie zjawisku nadmiernego skupienia ruchu turystycznego na znanych trasach i upowszechnianie terenów uważanych za mniej atrakcyjne. Będzie to czynione przez:

- opracowanie nowego rozszerzonego i uzupełnionego wydania Słownika Geografii Turystycznej Polski,
- inwentaryzację krajoznawczą terenów o mniejszej frekwencji turystycznej,
- rozpropagowanie tych terenów przez prasę, radio, telewizję,
- podejmowanie organizacji imprez turystycznych na tych obszarach,
- inicjowanie turystycznego zagospodarowania obszarów niedoinwestowanych np.: Beskid Niski, Roztocze, Pojezierze Pomorskie, Wschodnia część Podhala i Orawa,
- współpracę pod tym hasłem z projektantami Drogi Karpacko-Sudeckiej.

ZA ROK KONGRES KRAJOZNAWSTWA POLSKIEGO

JAK już wspominaliśmy na łamach Biuletynu Informacyjnego ZG PTTK, w roku 1970 odbędzie się Kongres Krajoznawstwa Polskiego. Obecnie publikujemy założenia ogólne tego Kongresu, tematykę prac oraz program całego Kongresu.

I. Założenia ogólne

1. Krajoznawstwo polskie zrodziło się w latach niewoli narodowej jako patriotyczny ruch społeczny, który za cel swej działalności przyjął szerzenie wśród społeczeństwa polskiego rzetelnej wiedzy o kraju ojczystym — jego dziejach, kulturze, bogactwach, pięknie.

Reprezentowany przez Polskie Towarzystwo Tatrzańskie i Polskie Towarzystwo Krajoznawcze społeczny ruch krajoznawczy, ucząc miłości do kraju rodzinnego i zachęcając do jego poznawania, przyczynił się do pogłębienia w społeczeństwie uczuć patriotycznych, stanowił jedną z ważnych form walki narodu polskiego przeciwko zaborcy.

2. W okresie międzywojennym krajoznawstwo odegrało istotną rolę w procesie integracji narodowej, w rozwoju oświaty i kultury. Nie stało się ono jednak ze względu na ówczesne warunki społeczno-ekonomiczne ruchem społecznym ogarniającym swym zasięgiem szerokie rzesze narodu, zwłaszcza zaś klasę robotniczą i chłopstwo.

3. Dopiero powstanie Polski Ludowej wywarło decydujący wpływ na dalszy rozwój krajoznawstwa i zasadniczą zmianę jego treści w kierunku dostosowania go do nowych warunków społeczno-politycznych i gospodarczych. Istotną rolę w procesie przemian zachodzących w polskim krajoznawstwie odegrało Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, spadkobierca bogatego dorobku PTT i PTK oraz kontynuator ich działalności w krzewieniu idei krajoznawczej wśród społeczeństwa.

PTTK, nawiązując do dorobku i doświadczeń swych poprzedników twórczo rozwijało idee krajoznawstwa, wzbogacało je o nowe treści służące socjalistycznemu wychowaniu społeczeństwa.

W latach Polski Ludowej krajoznawstwo stało się ideową treścią masowej turystyki, która dzięki temu stanowi nie tylko jedną z najbardziej istotnych form wypoczynku ludzi pracy, lecz również jest ważnym elementem wychowania obywatelskiego w państwie socjalistycznym.

4. Szerzenie wiedzy o kraju ojczystym, o walkach wyzwolńczych narodu polskiego, ukazywanie wiel-

kiego dorobku socjalistycznej Ojczyzny — staje się treścią wszelkich poczynań PTTK.

Współczesne krajoznawstwo dysponujące kompleksowymi metodami popularyzacji wśród turystów różnych dziedzin wiedzy powinno uwzględniać szerzej niż to poprzednio czyniono problematykę współczesności. Równocześnie krajoznawstwo stanowiąc jedno z ważnych ogniw frontu wychowania społecznego, winno stać się ruchem jeszcze bardziej ideowo zaangażowanym w pogłębieniu socjalistycznej świadomości społeczeństwa oraz w kształtowaniu patriotycznej postawy młodego pokolenia.

5. Przed współczesnym krajoznawstwem stoją więc zadania stałego doskonalenia treści i metod pracy na miarę rozległych potrzeb społecznych. Zwłaszcza, obecnie bogatsi o wskazania uchwał V Zjazdu PZPR, krajoznawcy widzą potrzebę rychłego opracowania udoskonalonego systemu działalności krajoznawczej, uwzględniającego — w większym niż dotychczas stopniu — węzłowe zagadnienia współczesności.

Zawarte w nim powinno zostać określenie MIEJSCA WSPÓŁCZESNEGO KRAJOZNAWSTWA WE FRONCIE WYCHOWANIA SPOŁECZNEGO, zadań w dziedzinie IDEOWEGO ODDZIAŁYWANIA NA SPOŁECZEŃSTWO I POPULARYZACJI WŚRÓD TURYSTÓW RÓŻNYCH DZIEDZIN WIEDZY oraz zakresu podstawowych metod działania uwzględniających nowoczesne środki organizowania pracy społecznej.

6. W celu opracowania nowoczesnego systemu działalności krajoznawczej, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze podejmie w roku 1969 i 1970 szeroką kampanię programową, której ukoronowaniem będzie OGÓLNOPOLSKI KONGRES KRAJOZNAWCZY zwołany w dniach 3—5 kwietnia 1970 r. w Gdańsku.

Celem Kongresu będzie:

— podsumowanie dotychczasowej działalności zainteresowanych organizacji w dziele krzewienia krajoznawstwa;

— przedyskutowanie treści pracy krajoznawczej ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesności form i metod;

— omówienie roli, miejsca i zadań współczesnego krajoznawstwa we froncie wychowania społecznego;

— przyjęcie nowego programu pracy krajoznawczej.

7. Kongres odbędzie się przy szerokim udziale działaczy krajoznawczych oraz naukowców zainteresowanych szerzeniem krajoznawstwa.

II. Kampania przygotowawcza do Kongresu

8. Prace związane z przygotowaniem do zwołania Kongresu Krajoznawczego zostaną podjęte w roku 1969 przez zainicjowanie w Towarzystwie oraz organizacjach zainteresowanych rozwojem krajoznawstwa szerokiej kampanii mającej na celu przedyskutowanie podstawowych założeń programowych. Komisja Krajoznawcza ZG PTTK opracuje tezy, które będą stanowiły podstawę dyskusji we wszystkich ogniwach PTTK przy współudziale zainteresowanych organizacji i instytucji. Tezy powyższe zostaną opublikowane do dnia 1 czerwca 1969 r.

9. Okręgowe komisje krajoznawcze do końca sierpnia 1969 r. zorganizują narady z udziałem aktywnych krajoznawczych oddziałowych komisji krajoznawczych, opieki nad zabytkami i ochrony przyrody, komisji turystyki kwalifikowanej, wychowawców młodzieży szkolnej i przewodników.

Przedmiotem tych narad będą problemy zawarte w tezach krajoznawczych opracowane przez Komisję Krajoznawczą ZG PTTK oraz merytoryczne przygotowanie sejmików krajoznawczych.

10. Do końca stycznia 1970 r. odbędzie się 7 ogólnopolskich sejmików poświęconych opracowaniu jednego z wybranych tematów krajoznawczych. Przewiduje się następujące tematy:

— „Rola krajoznawstwa w patriotycznym wychowaniu społeczeństwa”. Gospodarz: Poznań, przy współudziale Łodzi i Bydgoszczy; termin: styczeń 1970 r.

— „Rola krajoznawstwa w obywatelskim wychowaniu młodzieży”. Gospodarz: Kraków, przy współudziale Katowic; termin: wrzesień 1969 r.

— „Współczesne formy i metody działalności krajoznawczej” (Literatura krajoznawcza, film, prasa turystyczno-krajoznawcza). Gospodarz: Warszawa, przy współudziale Mazowsza; termin: grudzień 1969 r.

— „Rola krajoznawstwa w aktywizacji społecznej i kulturalnej regionu”. Gospodarz: Kielce, przy współudziale Rzeszowa i Krakowa; termin: czerwiec 1969 r.

— „Rola krajoznawstwa w aktywizacji społecznej i kulturalnej regionu”. Gospodarz: Gdańsk, przy współudziale Olsztyna, Koszalina i Szczecina; termin: październik 1969 r.

— „Rola krajoznawstwa, jako istotnej treści ruchu turystycznego”. Gospodarz: Wrocław, przy współudziale Opola i Zielonej Góry; termin: listopad 1969 r.

— „Społeczno-kulturalna funkcja krajoznawstwa i turystyki w środowisku wiejskim”. Gospodarz: Lublin, przy współudziale Białegostoku i Rzeszowa; termin: wrzesień 1969 r.

11. Program każdego z sejmików powinien obejmować następujące punkty porządku dziennego:

— przegląd dorobku krajoznawczego w ciągu XXV-lecia Polski Ludowej;

— ogólna dyskusja nad tezami kongresowymi;

— szczegółowa dyskusja nad problemem, który stanowi główny temat sejmiku;

— propagandowe imprezy towarzyszące (wystawy, występy zespołów itp.).

Uczestnicy każdego z sejmików uchwalą wnioski i postulaty, które posłużą do merytorycznego przygotowania Kongresu.

12. Prócz tego przewiduje się, iż w ramach ogólnopolskich imprez zorganizowane zostaną przed Kongresem:

— ogólnopolskie seminarium pt. „Rola filmu w działalności krajoznawczej”, organizowane przy okazji „II Festiwalu Filmów Krajoznawczo-Turystycznych” w Giżycku. Gospodarz: Olsztyn;

— ogólnopolski konkurs dla działaczy szkolnego ruchu krajoznawczego nt. „Rola krajoznawstwa w patriotycznym wychowaniu młodzieży”, którego zakończenie przewiduje się w marcu 1970 r.;

— ogólnopolskie seminarium krajoznawcze aktywności studenckiej nt. „Zadań oddziałów międzyuczelnianych w krzewieniu krajoznawstwa w środowisku studenckim” — w kwietniu 1969 r.

13. Zarząd Główny PTTK na swym plenarnym posiedzeniu w styczniu 1970 r. zaakceptuje projekt

programu Kongresu Krajoznawczego oraz materiały, które następnie zostaną przedłożone Kongresowi Krajoznawczemu.

Poniżej zapoznajemy także naszych Czytelników ze szczegółową tematyką pracy w zespołach tematycznych na Kongresie Krajoznawczym:

ZESPÓŁ 1

DO SPRAW WYCHOWANIA SPOŁECZNEGO

Udział krajoznawstwa we froncie wychowania społecznego.

1. Rozwijanie pasji poznawczej środkiem celowego organizowania czasu wolnego po pracy i nauce.

2. Krajoznawstwo jako jedna z najskuteczniejszych dróg podnoszenia świadomości politycznej i obywatelskiej społeczeństwa.

3. Czynne krajoznawstwo jako środek kształtowania i postaw patriotycznych.

4. Krajoznawstwo połączone z turystyką jako sposób podnoszenia zdrowotności społeczeństw

5. Imprezy krajoznawcze szkołą przysposobienia kraju.

6. Wycieczki o treści krajoznawczej jako metoda przyzwyczajania do prawidłowego współżycia społecznego w grupie.

7. Ruch krajoznawczy jako czynnik aktywizacji społeczeństwa.

ZESPÓŁ 2

DO SPRAW KOMPLEKSOWOŚCI W KRAJOZNAWSTWIE

Kompleksowość w krajoznawstwie jako metoda upolaryzacji nauk społecznych i przyrodniczych.

1. Zasady kompleksowości w krajoznawstwie podstawowym warunkiem osiągnięcia pożądanych rezultatów wychowawczych.

2. Wprowadzanie coraz bardziej wyspecjalizowanych gałęzi wiedzy do form popularnych i ogólnie dostępnych, warunkiem rozwoju, treści i metod krajoznawczych.

3. Nauki społeczne w krajoznawstwie.

4. Nauki przyrodnicze w krajoznawstwie.

5. Historia kultury w krajoznawstwie.

ZESPÓŁ 3

DO SPRAW REGIONALIZMU

Regionalizm źródłem treści i form pracy krajoznawczej.

1. Miejsce regionalizmu historyczno-etnograficznego (zachowawczego) we współczesnych procesach tworzenia się nowych regionów.

2. Problemy nowych regionów w krajoznawstwie.

3. Udział krajoznawców w planowaniu regionalnym.

4. Regionalizm zaangażowany: krajoznawcy — regionaliści współtwórcami rozwoju własnego regionu.

5. Rola krajoznawców w realizacji terenowych programów Frontu Jedności Narodu.

ZESPÓŁ 4

DO SPRAW METODYKI

1. Metoda typowania regionów do inwentaryzacji krajoznawczej.

2. Metoda prowadzenia dokumentacji krajoznawczej własnego terenu działania (Oddziału — Okręgu PTTK).

3. Metody współpracy ogniw krajoznawczych PTTK z towarzystwami regionalnymi.

4. Metodyka krajoznawcza w przewodnictwie turystycznym.

5. Metody wykorzystania literatury krajoznawczej.

6. Metodyka przekazu problematyki krajoznawczej drogą środków audiowizualnych.

7. Metodyka pracy krajoznawczej w Biurze Obsługi Ruchu Turystycznego PTTK.

8. Środki techniczne (fotografia, film, magnetofon itd.) w krajoznawstwie.

9. Unowocześnianie metod poradnictwa krajoznawczego.

ZESPÓŁ 5

DO SPRAW MŁODZIEŻY

1. Wpływ krajoznawstwa na kształtowanie osobowości młodzieży szkolnej.

DO SPRAW PRZEWODNICTWA

2. Wpływ zainteresowań krajoznawczych na podstawie wyników w społecznych dziedzinach nauki.

3. Krajoznawstwo jako jedna z form wypełniania wolnego czasu młodzieży.

4. Działalność krajoznawcza oddziałów międzyuczelnianych jako element wychowania w środowisku studenckim.

5. Metody współdziałania PTTK z organizacjami młodzieżowymi w dziedzinie szerzenia krajoznawstwa.

1. Wiedza krajoznawcza w pracy przewodnika.
2. Popularyzacja krajoznawstwa celem działalności przewodnickiej.
3. Postawa przewodnika wobec problemów społeczno-politycznych.
4. Wiedza krajoznawcza w Polsce a zainteresowanie turystów zagranicznych.

CZYNEM TURYSTYCZNYM WITAMY 25-lecie PRL

NASZA rubryka pod hasłem: „Czynem turystycznym witamy 25-lecie PRL”, którą otworzyliśmy w Informacyjnym PTTK, a która świadczy o bliskim stosunku członków i działaczy Towarzystwa, zapewnia się coraz nowymi meldunkami. Oto ich kolejna porcja.

Szeroki oddźwięk znalazł apel członków marynarskiego koła wojskowego PTTK wzywający wszystkich turystów w Marynarce Wojennej do uczczenia 25-lecia Polski Ludowej akcją patronatów nad miejscami pamięci narodowej.

Liczne zespoły członków kół w Stoczni Marynarki Wojennej i w Głównym Kasynie Oficerskim objęły turystycznym czynem 25-lecia stałą opiekę nad cmentarzami i pojedynczymi grobami ofiar hitlerowskiego obozu zagłady Stutthof w Sztutowie, jakie są rozsiane na długiej trasie tragicznego więziarskiego „marszu śmierci” zimą 1945 r. podczas ewakuacji obozu. Jak wiadomo, w konkursie krajoznawczym „Przez 10 wieków Polski” turyści-marynarze wytyczyli i oznakowali szlak wędrowny śladami marszu ewakuacyjnego.

Na uwagę zasługuje także czyn turystów z załogi ORP „Grom”, którzy zadeklarowali łącznie 500 godzin pracy przy konserwacji zbiorów Muzeum Marynarki Wojennej i budowie palniarni w Gdyni.

Do czynu turystycznego dla uczczenia 25-lecia PRL włączyli się także PTTK-owcy z Zamościa.

Zamojskie koło przewodników PTTK od dłuższego czasu prowadzi w czynie społecznym bezpłatne wycieczki pod hasłem „Poznaj miasto, w którym żyjesz i pracujesz”. Ciceronowie pokazują zamojszczanom stare i nowe osobliwości ich grodu, w miejscowym radiowęźle wygłaszają pogadanki turystyczne. Duży ruch wycieczkowy w Zamościu i na całym Roztoczu wymaga powiększenia szeregów przewodnickich i stałego dokształcania kadry. Równolegle więc z akcjami społecznymi koło organizuje kursy dla nowego nabytku i szkolenie dawnej kadry.

Z kolei pracownicy zarządu oddziału leskiego PTTK, przewodnicy i gospodarze stacji turystycznych w mieście i powiecie uchwalili wpłacanie przez cały ten rok po 1% od swego wynagrodzenia miesięcznego na konto funduszu budowy Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie. Równocześnie bieszczadzcy turyści apelują do aktywu wszystkich oddziałów PTTK w Polsce o organizowanie dobrowolnych składek na ten cel.

Innym wartościowym czynem 25-lecia petetekowców z Leska będzie przygotowanie do zwiedzania zabytkowej synagogi w miasteczku i urządzenie sali wystawowej z pamiątkami regionalnymi.

REGULAMIN INSTRUKTORA KRAJOZNAWSTWA

1. Mając na względzie upowszechnienie idei krajoznawczej Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze ustanawia funkcję Instruktora Krajoznawstwa. Dzięki ustanowieniu funkcji instruktorom krajoznawstwa będzie można:

a) zorganizować grono osób o niezbędnym doświadczeniu społecznym i zasobie wiadomości krajoznawczych potrzebnych dla prowadzenia działalności krajoznawczej wśród ogółu turystów, a w szczególności młodzieży;

— stworzyć warunki do wzrostu aktywności krajoznawczego Towarzystwa spośród młodych jego członków;

— powiązać w jednym zespole działaczy o wieloletnim doświadczeniu i tradycji z przedstawicielami młodego pokolenia dla podtrzymania tradycji polskiego ruchu krajoznawczego i wzbogacenia go o nowe treści.

2. Instruktor krajoznawstwa ustanowiony jest w trzech klasach

INSTRUKTOR KRAJOZNAWSTWA REGIONU

INSTRUKTOR KRAJOZNAWSTWA POLSKI

ZASŁUŻONY INSTRUKTOR KRAJOZNAWSTWA.

3. Instruktorem Krajoznawstwa może być mianowany członek PTTK.

4. Instruktor Krajoznawstwa Regionu — winien spełniać następujące warunki:

- a) posiadać znajomość problematyki współczesnego krajoznawstwa oraz jego historii;
- b) wykazywać duże wyrobienie społeczne;

- c) wykazać ogólną znajomość krajoznawczą Polski i dokładną znajomość co najmniej jednego regionu;
- d) prowadzić czynną społeczną działalność o dowolnym charakterze w zakresie krajoznawstwa w okresie przynajmniej 3 lat;

- e) znać i stosować współczesne metody pracy krajoznawczej; prowadzenie prelekcji z użyciem środków audiowizualnych, organizowanie informacji krajoznawczej, prowadzenie wycieczek krajoznawczych a także m.in. stosowania fotografii, filmu, magnetofonu w zbieraniu materiałów krajoznawczych, organizowanie wystaw krajoznawczych, zabezpieczenie i przechowywanie zbiorów krajoznawczych, organizowanie krajoznawczych imprez popularyzatorskich.

5. Instruktor Krajoznawstwa Polski — winien spełniać warunki przewidziane dla instruktora regionu, a prócz tego:

- a) wykazać znajomość krajoznawczą Polski i ogólną znajomość krajoznawczą krajów sąsiadujących;

- b) prowadzić czynną społeczną działalność w zakresie krajoznawstwa w okresie przynajmniej 5 lat w tym czasie m.in. prowadzić prace krajoznawcze z młodzieżą;

- c) współdziałać w programowaniu krajoznawstwa z organizacjami młodzieżowymi, społecznymi lub innymi stowarzyszeniami np. regionalnymi, związkami zawodowymi;

- d) wykazać się publikacjami prasowymi, publicystycznymi lub popularno-naukowymi na tematy krajoznawcze.

6. Zasluzony Instruktor Krajoznawstwa winien spelniac warunki przewidziane dla Instruktora Krajoznawstwa Polski, a prócz tego:

- a) posiadać szczególne zasługi dla rozwoju idei krajoznawstwa i ruchu turystycznego;
- b) pełnić przynajmniej przez jedną kadencję funkcję z wyboru we władzach Towarzystwa lub przynajmniej przez 5 lat nienagannie pełnić obowiązki działacza Towarzystwa;
- c) wykazać się dorobkiem publicystycznym w wydawnictwach krajoznawczych PTTK, albo publikacjami zagranicznymi popularyzującymi osiągnięcia Polski Ludowej.

7. Stopnie Instruktora Krajoznawstwa Regionu i Polski nadawane są przez Prezydium Komisji Krajoznawczej ZG PTTK a Zasluzonego Instruktora Krajoznawstwa przez Plenum Komisji Krajoznawczej.

a) Komisja Krajoznawcza ZG PTTK powołuje Krajowe Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa.

Kolegium Krajowe: sprawdza kryteria wymienione w art. 4, 5 i 6 w stosunku do kandydatów na instruktorów krajoznawstwa, występuje do Prezydium Komisji Krajoznawczej ZG PTTK z wnioskami o mianowanie Zasluzonego Instruktora Krajoznawstwa,

b) Kolegia Regionalne mogą być powolywane przez Komisje Krajoznawcze ZG PTTK spośród instruktorów jednego lub kilku okręgów przy czym mogą im być przekazywane w całości lub części kompetencje Kolegium Krajowego odnośnie do ich terenu działania.

8. Kandydatów na Instruktorów Krajoznawstwa mają prawo zgłaszać do odpowiednich kolegiów wymienionych w art. 7: Komisje Krajoznawcze Okręgów lub Oddziałów PTTK.

9. Instruktorzy Krajoznawstwa są uprawnieni do:

- a) noszenia odznaki odpowiedniego stopnia;
  - b) otrzymywania stałej informacji organizacyjnej z Komisji Krajoznawczej ZG PTTK oraz odpowiednich okręgowych komisji krajoznawczych;
  - c) udziału w imprezach szkoleniowych i innych organizowanych dla Instruktorów Krajoznawczych przez organa PTTK;
  - d) prowadzenia informacji krajoznawczej na wycieczkach;
  - e) otrzymania zniżki noclegowej 25% w obiektach PTTK za okazaniem legitymacji instruktorskiej wraz z legitymacją PTTK z opłaconymi składkami.
10. Instruktorzy Krajoznawstwa Polski są uprawnieni prócz danych wymienionych w art. 8, do:

a) uczestniczenia z głosem doradczym w plenarnych posiedzeniach zarządów okręgów przy omawianiu spraw krajoznawczych i w plenarnych posiedzeniach okręgowych Komisji Krajoznawczych;

b) wizytowania imprez turystycznych organizowanych przez ogniwa PTTK z punktu widzenia ich walorów krajoznawczych i przedstawiania swych spostrzeżeń władzom Towarzystwa;

c) kontrolowania szkolnych wycieczek turystyczno-krajoznawczych i przedstawiania swych spostrzeżeń władzom Towarzystwa i władzom oświatowym.

11. Zasluzeni Instruktorzy Krajoznawstwa posiadają uprawnienia jak w art. 10.

12. Instruktor Krajoznawstwa jest obowiązany do realizowania celów PTTK ujętych w art. 7 Statutu a w szczególności budzenia umiłowania kraju ojczystego i jego regionów przez:

— prowadzenie prac badawczych, dokumentacyjnych i popularyzacyjnych w zakresie znajomości kraju i poszczególnych regionów,

— organizowanie działalności krajoznawczej w ogniwach organizacyjnych PTTK oraz twórcze stosowanie form i środków działania do aktualnych potrzeb środowiska, w którym pracuje,

— utrzymanie stałej łączności i wspólne działanie z właściwymi komisjami krajoznawczymi.

13. Ewidencję Instruktorów Krajoznawstwa prowadzi Komisja Krajoznawcza ZG PTTK.

14. Skreślenie z listy następuje w przypadkach wykluczenia z PTTK (§ 9 pkt 3 Statutu Oddziału), niewypełniania zadań instruktora, naruszania zasad Statutu PTTK, działania na szkodę Towarzystwa, utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych. Skreślenia z listy dokonuje Komisja Krajoznawcza ZG PTTK.

15. Interpretacja regulaminu Odznaki Instruktora Krajoznawstwa przez Prezydium Komisji Krajoznawczej ZG PTTK jest ostateczna.

16. Regulamin niniejszy zatwierdzony Uchwałą Prezydium ZG PTTK z dnia 19 marca 1969 obowiązuje od 1 stycznia 1969 r.

Postanowienia przejściowe

17. Do czasu powołania kolegiów instruktorów krajoznawstwa (art. 7) wnioski o mianowanie przesyłają do Komisji Krajoznawczej ZG PTTK zarządy okręgów do dnia 31 grudnia 1969 r.

Prezydium Zarządu Głównego
PTTK

20 LAT MA KOMISJA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

10 maja 1969 r. minęło 20 lat od chwili kiedy Polskie Towarzystwo Krajoznawcze podjęło po wojennej przerwie kontynuację rozpoczętej podczas niewoli, społecznej opieki nad zabytkami.

Dziś kiedy święcimy jubileusz 25-lecia Polski Ludowej, a jednocześnie jubileusz 20-lecia społecznej pracy nad ratowaniem zabytków, opieki nad nimi, warto podkreślić czym szczytują się Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w tej dziedzinie. Otóż na 20-letni dorobek Komisji Opieki nad Zabytkami PTTK składa się 4000 indywidualnych i 1500 zbiorowych opiekunów społecznych sprawujących opiekę nad kilkunastoma tysiącami zabytków oraz 24 czynne placówki muzealne, nie licząc tych, które jak Kielce, Sandomierz i inne w okresie minionym zostały przejęte przez państwową służbę muzealną.

Już w lipcu nowy miesięcznik turystyczny!

„GOŚCINIEC”

Przewodnicy znają już tę nazwę. Ale obecnie „Gościniec” zyskuje rangę periodyku ogólnopolskiego.

DRUK... ILUSTRACJE... DWA KOLORY...

Wydawca — Zarząd Główny PTTK.

PRZEWODNICY CZYTAJCIE SWOJĄ GAZETĘ!

Cena egzemplarza 5 zł, prenumerata do końca br. — 30 zł.

Przyjmujemy zamówienia zbiorowe od kół, indywidualne od aktyw turystycznego. Konto PKO — Warszawa, Nr 1-9-121457, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze — Warszawskie Koło Przewodników Miejskich, Warszawa, ul. Świętokrzyska 32.

Czekamy!
Redakcja „Gościńca”

TURYSTYKA W ŚRODOWISKU STUDENCKIM ELEMENTEM WYCHOWANIA SPOŁECZNEGO

TURYSTYKA w środowisku studenckim — jako element wychowania — w świetle Uchwały V Zjazdu PZPR” to temat seminarium, jakie zorganizował Oddział Międzyuczelniany PTTK w Toruniu.

Brali w nim udział m.in.: Rektor UMK prof. dr Witold Łukaszewicz, przedstawiciel KW PZPR w Bydgoszczy, przedstawiciele ZG ZMS, Rady Naczelnej ZSP, ZG PTTK, WKKFiT, Zarządu Okręgu PTTK, organizacji młodzieżowych oraz poszczególne ognie oddziału międzyuczelnianego.

Wprowadzeniem do dyskusji był referat główny wygłoszony przez prezesa oddziału mgr Wiesława Radomskiego oraz referat na temat „Turystyka jako płaszczyzna szerokiej współpracy organizacji mło-

dzieżowych na uczelni”. Następnie wiceprezes Michał Buchholz przedstawił referat pod tytułem: „Rola oddziału międzyuczelnianego PTTK w środowisku studenckim województwa bydgoskiego”.

Tak w referatach jak i w dyskusji wskazywano na konsekwencje wynikające z przystąpienia do stopniowej realizacji postulatów przedłużenia wolnego czasu ludzi pracy, podkreślając konieczność rozwijania zasad kultury współżycia, a tym samym kultury wypoczynku w społeczeństwie.

Sprawy związane z czasem wolnym dotyczą w równym stopniu młodzieży akademickiej co i ludzi pracy. Nabyte w czasie studiów przyzwyczajenia, zamiłowania i wiedza zaczynają oddziaływać w nowym środowisku. Dlatego podejmu-

jąc w czasie studiów problemy wychowawcze warto poświęcać dużo uwagi kształtowaniu osobowości poszczególnych studentów. Należy to zresztą do podstawowych zadań uczelni.

Nie można tu zaniedbać żadnej formy oddziaływania na młodzież studencką. Żywotność młodzieży, jej energia zrozumiała i właściwa młodym ludziom, potrzeba rozwoju fizycznego, chęć poznania ojczystego kraju — zobowiązują zarówno władze uczelni jak i organizacje młodzieżowe do zwracania uwagi nie tylko na przygotowanie studenta do wykonywania zawodu, ale również do wyrobienia prężności umysłowej i fizycznej.

W tym okresie władze uczelni i organizacje młodzieżowe robią bardzo dużo. Otaczają one zresztą cały ruch młodzieżowy szczególną troskliwością. Jednakże wszystkie te poczynania w dalszym ciągu nie zaspokajają ogromnego zapotrzebowania, jakie istnieje w środowisku studenckim na wypoczynek, turystykę i krajoznawstwo. Powstaje tedy konieczność zwrócenia jeszcze baczniejszej uwagi na umożliwienie młodzieży zdrowego i kulturalnego wypełnienia czasu wolnego, nadania wyzwalającej się energii młodych ludzi właściwych form.

TURYSTYKA I KRAJOZNAWSTWO KSZTAŁTUJĄ POSTAWĘ PATRIOTYCZNĄ MŁODZIEŻY

Ogólnopolski Konkurs na pracę pisemną omawiającą doświadczenia w zakresie rozwijania uczuć ideowo-patriotycznych u młodzieży przez zajęcia turystyczno-krajoznawcze

W Polsce Ludowej krajoznawstwo stało się ideową treścią turystyki, która dzięki temu stanowi nie tylko jedną z najbardziej istotnych form wypoczynku lecz również ważny element wychowania obywatelskiego w państwie socjalistycznym.

Mając powyższe na uwadze Komisja Krajoznawcza Zarządu Głównego PTTK ogłasza Konkurs na pracę omawiającą doświadczenia nad rozwijaniem uczuć ideowo-patriotycznych u młodzieży powstających w wyniku działalności turystyczno-krajoznawczej. Komisja pragnie poprzez ten konkurs zebrać doświadczenia co do ideowo-wychowawczej roli krajoznawstwa szczególnie wśród młodzieży.

A oto regulamin konkursu:

§ 1

Tematem konkursu są doświadczenia nad kształtowaniem uczuć ideowo-patriotycznych u młodzieży poprzez różnorodne formy działalności turystycznej i krajoznawczej.

§ 2

W konkursie mogą brać udział wszyscy, którzy organizują lub organizowali z młodzieżą działalność krajoznawczą i turystyczną i opiszą swoje doświadczenia w tym względzie.

§ 3

Praca powinna posiadać od 10 do 30 stron maszy-

nopisu i zawierać własne doświadczenia i stosowane formy pracy z młodzieżą.

§ 4

Do konkursu mogą być zgłoszone prace, które nie były dotychczas publikowane.

§ 5

Prace w dwóch egzemplarzach należy nadsyłać do 31 grudnia 1969 r. na adres: Komisja Krajoznawcza Zarządu Głównego PTTK, Warszawa, ul. Senatorska 11.

§ 6

Nadesłane prace zostaną ocenione i nagrodzone przez Komisję Konkursową powołaną przez Komisję Krajoznawczą Zarządu Głównego PTTK.

§ 7

Ustala się następujące nagrody:

I	—	5,000 zł
II	—	3,500 zł
III	—	2,500 zł
IV—V	—	1,500 zł
VI—X	—	nagrody rzeczowe w granicach 500 zł.

§ 8

Komisja Krajoznawcza ZG zastrzega sobie prawo wydrukowania pracy przy zachowaniu prawa autorskiego i honorarium zgodnie z prawem autorskim.

§ 9

Regulamin niniejszy uchwalony przez Komisję Krajoznawczą w dniu 28 marca 1969 r. zatwierdzony został przez Prezydium Zarządu Głównego PTTK.

**Komisja Krajoznawcza
Zarządu Głównego PTTK**

PREZYDIUM OBRADUJE

5.III.1968 r.

Prezydium ZG PTTK wysłuchało na swym posiedzeniu sprawozdania z przebiegu Krajowej Rady Aktywu Opieki nad Zabytkami i przyjęło je do wiadomości.

W dalszej części zebrania Prezydium zatwierdziło budżet zbiorczy Towarzystwa oraz wskaźniki do planu przedsiębiorstw ZG PTTK na rok 1969 zgodnie ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Plenum ZG z 18.XII.1968, limitami ustalonymi przez GKkFiT oraz w oparciu o potrzeby zgłoszone przez poszczególne okręgi.

Odłożono natomiast rozpatrywanie sprawy funduszu stacji turystycznych do czasu wyjaśnienia możliwości uzyskania dotacji z GKkFiT na ten cel.

Prezydium podjęło następnie uchwałę przedstawiającą program prac inwestycyjnych i remontowych w odniesieniu do schronisk sudeckich. (Uchwałę tę publikowaliśmy już w numerze poprzednim „BI”).

Prezydium dokonało także zmian w organizacji PTTK-owskiej służby inwestycyjnej.

Prezydium, stwierdzając zgodnie z oceną VII WZD PTTK poważne trudności i niedomagania w działalności remontowo-inwestycyjnej Towarzystwa, uznaje za konieczne podjęcie dalszych kroków, zmierzających do wzmocnienia służby inwestycyjnej PTTK i zapewnienia wykonawstwa zwłaszcza w zakresie kapitalnych remontów obiektów Towarzystwa.

Mając na uwadze konieczność usprawnienia własnego wykonawstwa — Prezydium poleca przekształcenie Zespołów Gospodarki Pomocniczej w Olsztynie, Zakopanem, Bielsku-Białej i Kowarach w przedsiębiorstwo remontowo-budowlane, podległe bezpośrednio Zarządowi Głównemu PTTK oraz tworzenie dalszych zakładów remontowo-budowlanych PTTK, podejmujących również we własnym zakresie prefabrykację materiałów budowlanych.

Dla zapewnienia operatywnego kierownictwa i nadzoru ze strony Zarządu Głównego nad działalnością służby inwestycyjnej oraz przedsiębiorstwa remontowo-budowlanego — Prezydium ZG ustanawia stanowisko sekretarza generalnego d/s produkcji i budownictwa oraz stwierdza potrzebę powołania odpowiedniej komórki w biurze ZG.

Prezydium poleca pilne opracowanie i przedstawienie do apro-

baty Prezydium dokumentów, regulujących całokształt funkcjonowania przedsiębiorstwa remontowo-budowlanego oraz systemu zarządzania, nadzoru i kontroli, aby nowa organizacja została wprowadzona w życie z dniem 1 lipca 1969 r.

Prezydium powołało ponadto z dniem 1.I.1969 r. Zespoły Gospodarki Pomocniczej PTTK przy zarządach okręgów PTTK w Kielcach i Rzeszowie.

Został zatwierdzony nowy skład Komisji Kół Wojskowych PTTK. Prezydium dokonało tego na wniosek Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego. Przewodniczący — **ppłk. Jerzy Nowak**; członkowie: **plk. Jerzy Biliński**, **plk. Bolesław Sokół**, **ppłk. Władysław Czechowicz**, **ppłk. Feliks Gabara**, **ppłk. Gustaw Majka**, **ppłk. Jerzy Rydłowski**, **kmdr. ppor. Ireneusz Adamski**, **mjr Jerzy Jakubowski**, **mjr Henryk Kacała**, **mjr Tadeusz Krajnik**, **mjr Jerzy Skiba**, **mjr Antoni Usarek** oraz kol. **kol. Mieczysław Sobkiewicz** i **Halina Mankiewicz**.

Przyjęty został również skład Ogólnopolskiego Komitetu Konkursu Krajoznawczo-Turystycznego „Szlakami Polski Ludowej”, przewodniczący — **J. Kręcielewski**, wiceprzewodniczący — **Z. Najdowski** oraz **S. Strogulski**, **E. Szpital**, **J. Węgrzynowicz**. Przewodniczącym 13-osobowego Sztabu OKKT wybrano **S. Strogulskiego**.

Prezydium dokonało posunięć personalnych: mianowicie **Kol. Wiesława Goszczyńskiego**, dotychczasowego zastępcę sekretarza generalnego d/s ekonomiczno-finansowych — desygnowano na stanowisko zastępcy sekretarza generalnego d/s produkcji i budownictwa w biurze ZG PTTK. **Kol. Franciszka Kopczyńskiego**, dotychczasowego głównego ekonomistę BTZ — na stanowisko zastępcy sekretarza generalnego d/s ekonomiczno-finansowych

w biurze ZG PTTK z dniem 10.III.1969 r.

19.III.1969 r.

Prezydium na swym posiedzeniu dokonało analizy eksploatacji autokarów w 1968 r. Po zapoznaniu się z przedstawioną informacją postanowiono:

— dążyć do zwiększenia wykorzystania autokarów oraz ilości przejechanych kilometrów przy jednoczesnym ograniczeniu do minimum pustych przejazdów;

— dążyć do polepszenia stanu technicznego pojazdów oraz zapewnienia przez oddziały i okręgi odpowiedzialnej miejscowej bazy remontowej dla autokarów;

— ograniczyć do minimum wykorzystywanie mikrobusów „Nysa” dla celów administracyjnych;

— zacieśnić współpracę sąsiadujących biur ORT dla wykorzystywania taboru komunikacyjnego;

— zaostrzyć dyscyplinę w egzekwowaniu od oddziałów należności na fundusz autokarowy. Zbadać sytuację w oddziałach zalegających ze spłatami i przedstawić w tej sprawie szczegółowe wnioski do decyzji Prezydium.

Prezydium omawiało również aktualne problemy czasów turystycznych. Postanowiono utrzymać 20% zniżkę noclegową oraz 50% zniżkę za wypożyczenie sprzętu a także dotychczasowe stawki. W koniecznych przypadkach, w odniesieniu do żywienia, Prezydium zezwoliło na podniesienie stawki żywieniowej o 10—12%. Prezydium zadecydowało, aby została opracowana nowa koncepcja zasad prowadzenia akcji czasów oraz rozważone możliwości finansowe tej akcji w porozumieniu z Radą Funduszu CRZZ i dyrekcją naczelną FWP.

VII Okręgowy Zjazd

Delegatów Oddziałów w Kielcach

SZTANDAR ZA OSIĄGNIĘCIA

W Kielcach odbył się VII Okręgowy Zjazd Delegatów Oddziałów, który podsumował trzyletni dorobek działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego na terenie województwa kieleckiego.

W zjeździe uczestniczyło blisko 100 delegatów z oddziałów PTTK i komisji okręgowych. Wzięli w nim także udział **dr Marian Skarbek** członek Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR, redaktor na-

czelny „Słowa Ludu” w Kielcach, **Andrzej Pieszchała** kierownik Wydziału Propagandy KW PZPR, **Stefan Strogulski** sekretarz generalny ZG PTTK, **Stanisław Tarnowski** członek Prezydium ZG PTTK, **Marian Kabała** zastępca przewodniczącego WKKFiT, **Zdzisław Skuza** sekretarz Wojewódzkiej Rady OFSWFiT oraz **Marian Surma** komendant Chorągwi ZHP.

Sprawozdanie przedstawione przez ustępujący Zarząd Okręgu PTTK

w Kielcach oraz wszechstronna dyskusja ukazała osiągnięcia ubiegłej kadencji. Wyrażają się one wzrostem liczby członków o 3.160 osób, założeniem 5 nowych oddziałów, stale wzrastającą w wyniku systematycznego szkolenia kadry turystycznej. Wykazano jednak, że ilość kadry organizatorów turystyki, przewodników i przodowników jest nadal niewspółmierna do potrzeb. Okręg ma również na swym koncie dalszy wzrost imprez turystyki kwalifikowanej.

Do ciekawszych przedsięwzięć Okręgu Kieleckiego PTTK należą: ustanowienie odznaki „Szlakami Tysiąclecia po województwie Kieleckim” mającej na celu ukazanie

pięknych zabytków, miast i wsi woj. kieleckiego, oraz impreza „Dymarki”, która propaguje unikalne odkrycia archeologiczne, świadczące o wysokiej kulturze plemion słowiańskich mieszkających na tych ziemiach.

Nic więc dziwnego, że osiągnięcia Okręgu znalazły wysoką ocenę w opinii władz partyjnych i administracyjnych. Wyrazem tej oceny dla działalności Towarzystwa w woj. kieleckim było ufundowanie sztandaru Zarządowi Okręgu PTTK przez związki zawodowe.

Podczas zjazdu sekretarz generalny ZG PTTK Stefan Strogulski udekorował złotymi i srebrnymi

odznakami PTTK trzynastu działaczy. Złotą Odznakę Towarzystwa otrzymała także redakcja „Słowa Ludu”.

Na zakończenie Zjazdu podjęto uchwałę wytyczającą kierunki działania do 1972 r. Wybrano również nowe władze Zarządu Okręgu PTTK w Kielcach w składzie: prezes — **Marian Skarbek**, wiceprezesi: **Bogdan Beldowski** i **Andrzej Jankowski**, sekretarz — **Krzysztof Lewicki**, skarbnik — **Roman Głód** oraz członkowie Prezydium — **Stanisław Rogala**, **Józef Modzelewski**, **Zygmunt Arendarski** i **Edmund Massalski**.

O DALSZY ROZWÓJ TURYSTYKI KAJAKOWEJ

W WISŁE Malince odbyła się Krajowa Narada Aktywu Turystyki Kajakowej, w której uczestniczyło obok 85 delegatów z całej Polski także wielu działaczy.

W toku obrad padło wiele interesujących wniosków i postulatów, które w formie uchwały i dezyderatów stanowiąc będą podstawę do opracowania planu pracy Komisji Turystyki Kajakowej ZG PTTK.

KNATK postanowiła, że:

1. Imprezy organizowane w latach 1969—1970 będą związane z rocznicą wyzwolenia Polski i ustanowieniem władzy ludowej oraz 25-leciem PRL.

2. Należy dokonać poważnego kroku w kierunku rozwoju turystyki kajakowej wśród młodzieży.

3. Trzeba zwiększyć ilość imprez kajakowych a także podnieść rangę tradycyjnych spływów.

4. W spływach zagranicznych winno się uznać za główne spływy kajakowe: im. Jana Sobieskiego na Dunaju (TID) oraz Międzynarodowy Spływ Kajakowy na Dunaju.

5. Przodownik Turystyki Kajakowej PTTK nie ma obowiązku zbierania poświadczeń własnych wycieczek kajakowych. Zostało to uchwalone dla podniesienia rangi Przodownika Turystyki Kajakowej.

6. Należy uznać Kluby Turystyki Wodnej jako jedną z najlepszych form organizowania się kajakowców.

7. Winno się uprościć ewentualnie w niektórych punktach zmienić regulaminy TOK.

8. Należy prowadzić szkolenie przodowników turystyki kajakowej i ujednoczyć programy szkolenia.

9. Trzeba popularyzować Turystyczną Odznakę Kajakową PTTK.

10. Winno się nawiązać ścisłą współpracę z Polskim Związkiem Kajakowym, Polskim Związkiem Motorowodnym oraz WOPR.

11. Dokonać analizy wszystkich form wczasów kajakowych.

12. Przystąpić do generalnego opracowania opisów szlaków wodnych Polski.

13. Zrealizować plan wydawniczy złożony w Wydziale Wydawniczym ZG PTTK.

14. Pomóc w realizacji planowanych zadań inwestycyjnych.

15. Opracować program zagospodarowania turystyczno-nadwodnego do 1980 r.

16. Podnieść poziom produkcji sprzętu kajakowego.

Dezyderaty, które przyjęła KNATK są następujące:

— należy opracować projekt prostego urządzenia do przekraczania śluz,

— wystąpić do odpowiednich władz o obniżkę opłat za śluzowanie kajaków,

— wystąpić o rozważenie zmniejszenia wysokości opłat za wypożyczenie kajaków,

— opracować listę Komisji, Klubów i Sekcji Kajakowych,

— rozpatrzyć możliwość ustanowienia specjalnej TOK honorowej,

— wystąpić do ZG PTTK o zmianę regulaminu komisji społecznych PTTK, tak aby w krajowych naradach mieli prawo głosu tylko mandatariusze komisji i klubów,

— rozważyć możliwość powołania przy ZG PTTK specjalnej Komisji Turystyki Motorowodnej,

— na okręgowych zlotach przodowników wymieniać stare legitymacje przodownicze.

Nowe władze Komisji Turystyki Kajakowej ZG PTTK ukonstytuowały się następująco: przewodniczący — **Zbigniew Januszko** — Warszawa, wiceprzewodniczący: **Adolf Cichy, Mieczysław Kielb** — Warszawa, **Mieczysław Kowalczyk** — Katowice, sekretarz — **Krystyna Siliniewicz** — Warszawa.

Podkomisja Organizacji, Propagandy, Wydawnictw: przewodniczący **Andrzej Kaczmarkiewicz** — Warszawa, członek — **Andrzej Buczyński** — Poznań.

Podkomisja Imprez Krajowych: przewodniczący — **Henryk Leibschan** — Warszawa, członkowie: **Wiesław Nawrocki** — Warszawa, **Jerzy Głowacki** — Kielce, **Zbigniew Łopacki** — Lublin, **Wiesław Szczypa** — Lublin.

Podkomisja Imprez Zagranicznych: przewodniczący — **Leon Wiśniewski** — Olsztyn, członkowie: **Konrad Strycharczyk** — Szczecin, **Czesław Krupa** — Wrocław, **Ryszard Cadelski** — Bydgoszcz.

Podkomisja Szkolenia i Wezasów, Spraw Młodzieżowych: przewodniczący — **Cezary Wójcicki** — Białystok, członkowie: **Stanisław Woźniczko** — Olsztyn, **Jan Knapik** — Kraków.

Podkomisja Odznak i Weryfikacji Przodownika: przewodniczący — **Tadeusz Gawełek** — Warszawa, członkowie: **Izabella Horodecka** — Warszawa, **Witold Konwicki** — Koszalin.

Podkomisja Sprzętu: przewodniczący — **Maciej Łuczynski** — Gdańsk, członkowie — **Jerzy Domański** — Bydgoszcz, **Stanisław Domieniecki** — Warszawa, **Waldemar Gęsicki** — Łódź, **Władysław Wojewódzki** — Gdańsk.

Podkomisja Inwestycji: przewodniczący — **Tadeusz Burchacki** — Warszawa, członkowie: **Antoni Pieczyński** — Bydgoszcz, **Tadeusz Rodzewicz** — Zielona Góra.

MAZOWIECKA 20-LATKA

OKRĘG Mazowiecki PTTK podjął niezwykle cenną inicjatywę opracowania przyszłościowego PTTK-owskiego planu zagospodarowania turystycznego opierającego się o plan wojewódzki. Działacze społeczni zgrupowani w komisjach okręgu oraz oddziałach przygotowali ten plan w oparciu o ustalenia Pracowni Planu Regionalnego m.st. Warszawy i woj. warszawskiego, która opracowała właśnie zasady rozwoju regionu warszawskiego w latach 1965—1985, a których integralną część stanowią zadania dotyczące turystyki i wypoczynku. Zagadnienia rekreacji i turystyki nabierają w woj. warszawskim szczególnej wagi ze względu na istnienie silnej aglomeracji miejskiej, jaką stanowi stolica wraz z otaczającym ją zespołem miejskim oraz rozbudowujące się centra przemysłowe, zwłaszcza w Płocku i Siedlcach.

Można więc powiedzieć, że plan okręgu bazuje ściśle na planie wojewódzkim, współgra z nim. Zyskał też aprobatę Wojewódzkiego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki. Warto chyba podkreślić, że jest to pierwszy tego typu przyszłościowy plan zagospodarowania turystycznego podjęty przez okręg PTTK.

Zanim jednak powiemy, jak ma wyglądać zagospodarowanie turystyczne za lat 15 ustaliśmy aktywno PTTK na Mazowszu w dniu dzisiejszym. Otóż okręg prowadzi 14 obiektów turystycznych, w tym 7 stałych i tyleż sezonowych. Na łączną ilość 930 miejsc noclegowych 380 jest stałych, 550 zaś sezonowych.

Program działania na lata przyszłe jest jakby dwukierunkowy. Z jednej strony będzie to rozbudowa

i modernizacja istniejących obiektów, tak aby je przekształcić w silne turystyczno-wypoczynkowe ośrodki, z drugiej — budowa nowych schronisk, domów wycieczkowych i stacji turystycznych.

Do roku 1971—72 przeprowadzona zostanie modernizacja domów wycieczkowych w Płocku i Zegrzynku. W tym drugim obiekcie w miejsce dotychczasowych domków campingowych powstanie pawilon noclegowy, plaża, parking, hangary na sprzęt wodny.

W latach 1969—72 nastąpi poważna rozbudowa ośrodka turystycznego PTTK w Pułtusku nad Narwią: pawilon noclegowy na 70—80 miejsc, czynny cały rok i sezonowy na 40 miejsc, restauracja, sala klubowa, tereny biwakowe, baseny portowe. W tym samym okresie przewiduje się rozszerzenie ośrodka wodnego nad Wieprzem w Dęblinie. Zwiększy się tu z 82 do co najmniej 112 ilość miejsc noclegowych w murowanych domkach campingowych, powstanie pawilon gastronomiczny, przystań, plaża z kąpieliskiem, hangar i parking.

Wreszcie w latach 1970—72 projektowana jest budowa domu wycieczkowego w Koszelówce nad Jeziorem Zdwońskim, w miejscu obecnej stacji wodnej. Będzie tu 70—80 miejsc noclegowych, część gastronomiczna oraz odpowiednie urządzenia towarzyszące, przystań, plaża itp. Czynione są również starania o rozbudowę stanic wodnych w Warce nad Pilicą i Różanie nad Narwią.

Okręg Mazowiecki PTTK podjął już ponadto starania i ma zaawan-

sowane prace przygotowawcze budowy w latach 1970—78 nowych obiektów turystycznych; domu wycieczkowego na ok. 80 miejsc w Roztoce na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego przy szosie Leszno—Kazuń i ośrodka turystyki wodnej w Skubiance nad Jeziorem Zegrzyńskim. Rozważane są propozycje władz miejskich w Płocku adaptacji jednego ze spichrzów na dom wycieczkowy, a w Piasecznie budynku dawnej łaźni.

To pierwszy etap prac PTTK-owskiego programu zagospodarowania turystycznego Mazowsza. Jest i drugi na lata 1975—85. Tu jednak uwzględniono koncepcję całostkowego zagospodarowania poszczególnych szlaków turystycznych lub regionów. Tak np. określono za celowe pełne zagospodarowanie szlaku wodnego Narwi. Istniejąca sieć obiektów turystycznych nad tą rzeką w Morgownikach (okręg białostocki), Ostrołęce, Różanie, Pułtusku i Zegrzynku winna być uzupełniona nowymi stanicami, pobudowanymi w okolicach Lubliela, Gnojna, pomiędzy Różaniem a Pułtuskiem.

Podobnie z Bugiem. Interesująca turystycznie dolinę rzeki Bug należy również zagospodarować do końca. Istnieją już tu 4 obiekty: w Serpelicach stacja wodna lubelskiego okręgu PTTK, w Gródku ośrodek turystyczno-wypoczynkowy PKKFIT, w Broku ośrodek LZS, a w Wyszkowie ośrodek wodny LOK. To zagospodarowanie Okręg Mazowiecki pragnie uzupełnić postulując nowe stacje wodne w rejonie Mierzwic lub Neżenina, w okolicach Nuru, w rejonie Kamieńczyka lub Brańszczyka oraz w rejonie Barcic, poniżej Wyszkowa.

Ale nie na samych szlakach wodnych kończą się koncepcje PTTK-

-owskiego planu. Wychodząc na przeciw propozycjom zawartym w opracowanym przez dyrekcję Kampinoskiego Parku Narodowego zagospodarowaniu turystyczno-wypoczynkowym Puszczy Kampinoskiej, PTTK zamierza podjąć starania o budowę dalszych domów wycieczkowych:

W rejonie Leoncina lub Nowego Wilkowa na północnym obszarze puszczy, w rejonie Famulek Królewskich lub w Piaskach Duchownych (w tym drugim przypadku schronisko mogłoby zainteresować

turystów przybywających na przyszy Zalew Wyszogrodzki) w zachodniej części puszczy oraz w rejonie Palmir we wschodniej części puszczy.

Nie zapomniano i o pozostałych mazowieckich puszczech, Białej i Zielonej. Proponuje się wybudowanie domu wycieczkowego w Puszczy Białej przy szosie Wyszków — Ostrów Maz. w rejonie Rybakówki (ewentualne wykorzystanie miejscowych stawów) oraz schroniska w zachodniej części puszczy w rejonie Porządza. Puszcza Zielona ma o-

trzymać schronisko turystyczne w rejonie Kadzida lub Myszyńca (na ruchliwym szlaku komunikacyjnym na Mazury). Jego atrakcyjność podnoszą naturalne walory środowiska geograficznego oraz ciekawy folklor kurpiowski.

Wreszcie plan przewiduje w związku z wzrastającym ruchem wycieczkowym na południe od Warszawy w okolicy Lasów Chojnowskich, Czarska i Warki, stworzenie stacji turystycznej a w dalszym etapie — schroniska w rejonie Góry Kalwarii i Czarska.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW, ODDZIAŁÓW, KÓŁ...

MARYNARKA WOJENNA PODSUMOWAŁA DZIAŁALNOŚĆ 1968 R.

Dorobek swej działalności za 1968 rok podsumowali na IV Walnym Zjeździe Sprawozdawczym delegacji kół i klubów Oddziału PTTK Marynarki Wojennej.

Blisko 500 wycieczek krajoznawczych, 45 wystaw turystycznych, 150 odczytów. Prawie 100 nowych przeszkolonych organizatorów turystyki, nowych 8 kół i klubów PTTK, kilkaset odznak turystycznych. Plon Oddziału PTTK Marynarki Wojennej.

Zjazd sprawozdawczy wytyczył dalsze kierunki pracy na 1969 r. Podczas obrad młodzieżowe koła PTTK z „Groma”, „Byskawicy”, Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej i SKKT ze Stoczni Marynarki Wojennej otrzymały dyplomy przyznane przez ZG PTTK.

PO WZGÓRZACH SZYMBORSKICH BYŁ HEL

Po rajdzie „Szlakiem Wzgórz Szymborskich” odbyła się dalsza impreza przewidziana tegorocznym kalendarzem imprez Oddziału PTTK Marynarki Wojennej. Był to II Złoty Młodzieży Wojskowych Kół PTTK na Helu, w którym uczestniczyło 500 młodych turystów. Złoty zorganizowany został z okazji 51 rocznicy powstania Armii Radzieckiej a na jego program złożyły się m.in.: trójbój wojskowy, konkurs na temat osiągnięć Wybrzeża w 25-lecie PRL itp.

Zakończenie zlotu odbyło się w sali widowiskowej helskiego garnizonu, na które przybyło wielu zaproszonych gości z protektorem zlotu kontradmirałem L. Janczysznem na czele.

Andrzej Tokarski

W SZLAKIEM WYZWOLENIA ELBLĄGA

Z inicjatywy Oddziału PTTK i Podoficerskiej Szkoły Zawodowej im. Rodziny Nałazków zorganizowano w Elblągu Gwiazdźstę Marsze Patrolowe. Na pięciu punktach startowych stanęło około 3.000 młodzieży, która pięcioma trasami nazwanymi imieniem jednostek radzieckich wyzwalających Elbląg podążała w kierunku pl. Słowiańskiego, gdzie przed laty 10 lutego 1945 r. spotkały się jednostki wojsk radzieckich wyzwalające Elbląg.

Warto podkreślić krajoznawczą oprawę imprezy. Otóż jej uczestnicy otrzymali nie tylko regulamin marszów ale także okolicznościową gazetkę, w której szeroko omówiony został przebieg walk o zdobycie Elbląga.

Na zakończenie młodzież uczestnicząca w marszach uchwaliła list do żołnierzy radzieckich wyzwalających Elbląg, który został wysłany do Moskwy na adres redakcji „Krasnaja Zwiezda”.

Józef Cemerzewski

W ORNECIE POWSTAŁ KLUB TURYSTÓW KOLARZY PTTK IM. JANA BAŻYŃSKIEGO

Od kilku już lat na terenie Ornety i najbliższych okolic działało grono sympatyków turystyki kolarskiej.

Od uprawiania turystyki kolarskiej do nadania jej form organizacyjnych droga niedaleka, bowiem pod koniec ub. roku z inicjatywy przewodnika turystyki kolarskiej kol. Stefana Kierula utworzono terenowe koło PTTK oraz Klub Turystów Kolarzy im. Jana Bażyńskiego.

Zapał młodych ludzi, bo oni stanowią trzon koła i klubu rokuje jak najlepsze nadzieje na pomyślny rozwój turystyki w Ornecie i na dobrą działalność Klubu Turystów Kolarzy PTTK im. Jana Bażyńskiego.

A W GŁOGOWIE BUDRYSI

Niebagatelną rolę w rozwoju turystyki kolarskiej na terenie Głogowa mają tamtejsi działacze tej dyscypliny turystycznej z przewodnikiem turystyki kolarskiej — Janem Horacjuszem Przewoźnikiem na czele. Pierwsze terenowe koło PTTK w Głogowie założyli 12 lat temu. Również głogowscy kolarze PTTK byli inicjatorami i założycielami Oddziału w 1960 roku.

W ciągu swojej wieloletniej działalności dali się oni dobrze poznać poprzez uczestnictwo w wielu imprezach ogólnokrajowych. Nie od rzeczy będzie podać, że kolarze z Głogowa byli najliczniejszą grupą z Polski uczestniczącą w „II Złocie Przyjaźni” w Libercu. Nic więc dziwnego, że w listopadzie 1968 utworzony został w Głogowie Turystyczny Klub Kolarski PTTK „BUDRYSI”. Na czele Klubu stanął prezes Jan Horacjusz Przewoźnik. 12 lat niezłej roboty pozwala przypuszczać, że „BUDRYSI” dobrze przysłużą się sprawie PTTK i popularyzacji turystyki kolarskiej w Głogowie i okolicy.

Jerzy Klamann

SZTANDARY DLA ŻAGANIA I GORZOWA

Rola i znaczenie PTTK w życiu społecznym środowiska Nadodrza systematycznie wzrasta. Wyraża się to nie tylko liczbą 330 kół PTTK, które w lubuskim regionie zrzeszają blisko 16 tys. członków, ale także uznaniem miejscowych władz dla działalności programowej PTTK.

Zielonogórskie władze w coraz większym stopniu stwarzają optymalne warunki dla rozszerzenia pracy naszej organizacji m.in. poprzez przydzielanie lokali.

Ostatnio Prezydium PRN w Żaganiu ufundowało sztandar dla Oddziału PTTK w tym mieście, obchodzącego dziesięć lat swego istnienia.

Również władze miejskie Gorzowa fundują miejscowemu Oddziałowi PTTK sztandar. Oddział ten obchodził w ubiegłym roku 15-lecie działalności.

Alfred Chwastyk

CHROŃMY PARKI WIEJSKIE!

ZARZĄD Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego i Zarząd Główny Ligi Ochrony Przyrody przy współdziałaniu Zarządów Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, oraz Ministerstwa Rolnictwa organizują konkurs-ankietę „Chrońmy parki wiejskie”. Celem konkursu jest zwrócenie uwagi społeczeństwa na konieczność rozszerzenia opieki nad parkami wiejskimi, posiadającymi niejednokrotnie wartości zabytkowe, kulturalno-społeczne i przyrodnicze.

Niestety większość parków jest zapomniana, zaniedbana i ulega niszczeniu, wskutek braku opieki, stałej dewastacji lub niewłaściwego użytkowania (wycinanie drzew na opał, wypasanie bydłem itp.).

Organizacje i instytucje przygotowujące konkurs chciałyby zwrócić uwagę mieszkańców wsi, na których terenie znajdują się dawne parki, na wartość parków, na potrzebę ich pielęgnacji i doprowadzić do tego, aby każdy pięknie utrzymany park, był dla mieszkańców wsi miejscem wypoczynku, kulturalnych rozrywek, a zarazem wzorem poszanowania przyrody.

Organizatorom konkursu chodzi także o zaakcentowanie, że należyce urządzone i konserwowane zespoły parkowe mogą być atrakcją szlaków turystycznych. Zespoły parkowe mogą bowiem występować jako obiekty krajoznawcze, mogą również stanowić bazę turystyczno-wypoczynkową. Tak pojęte zespoły parkowe będą sprzyjać rozwojowi ruchu turystycznego w miejscowości w której się znajdują oraz wpływać na jej ożywienie gospodarcze.

Oto warunki konkursu-ankiety:

I. W konkursie mogą brać udział poszczególne osoby oraz zespoły osób dorosłych lub młodzieży, które nadeszły w terminie i zgodnie z regulaminem konkursu pracę odpowiadającą warunkom załączonej poniżej ankiety.

II. Termin nadsyłania prac upływa 15 listopada 1969 r.; decyduje data stempla pocztowego.

III. Prace należy nadsyłać na adres Komisji Ochrony Przyrody Zarządu Głównego PTTK — Warszawa, ul. Senatorska 11 — z napisem na kopercie „Konkurs-ankieta” — „Chrońmy parki wiejskie”.

IV. Prace konkursowe muszą zawierać odpowiedź na poszczególne punkty ankiety w formie związanej, opartej na konkretnych danych.

V. Objętość opracowanej ankiety nie powinna w zasadzie przekraczać 3 stron papieru podanego. W wypadku jeśli ankietę zawierać będzie wyjątkowo ciekawy materiał objętość może być większa.

VI. Pożądane są 2 zdjęcia fragmentów parku o wymiarach możliwie nie mniejszych niż 18x24 cm, oraz odręczny szkic sytuacyjny.

VII. Nagrody zostaną przyznane za najlepiej, najciekawiej, najbardziej wyczerpująco i wiarygodnie opracowane ankiety.

VIII. Przewidywany termin rozstrzygnięcia konkursu — do końca stycznia 1970 r.

IX. Jury zastrzega sobie prawo do zmiany podziału nagród.

X. Nadesłanych materiałów konkursowych nie zwraca się. Ewentualne opublikowanie materiałów konkursowych będzie się odbywać zgodnie z prawem autorskim.

XI. Nagrody:

I nagroda: indywidualna — wycieczka zagraniczna (wartość 5000 zł), a w wypadku nagrody zbiorowej — 5000 zł

dwie II nagrody po 3000 zł

trzy III nagrody po 2000 zł

pięć wyróżnień po 800 zł

Biorąc udział w ankiecie każdy z uczestników musi opisać zgodnie z zamieszczonymi poniżej punktami napotkany park wiejski (podworski), który zdaniem respondenta jest ciekawy i przedstawia wartość zabytkową, a jest zagrożony zniszczeniem przez niewłaściwe użytkowanie (można opisać jeden lub kilka obiektów).

A oto dane, które musimy zawrzeć w ankiecie:

1. **Położenie parku:** województwo, powiat, gromada, wieś, osada, miasto, dojazd, szlaki turystyczne przebiegające w pobliżu obiektu, schroniska lub stacje turystyczne znajdujące się w sąsiedztwie.

2. **Orientacyjna powierzchnia parku w ha.**

3. **Nazwa instytucji użytkującej obecnie obiekt lub nazwisko właściciela.**

4. **Obecny sposób użytkowania:** ogrody przydomowe, działki itp. (przy zamieszkanym pałacu, dworze), magazyny, składy, pastwisko, instytucja użytku publicznego, ogród przy domu kultury, przedszkole, szkoła.

5. **Ślady dawnej historii znalezione na miejscu** (wspomnienia miejscowej ludności, zapiski w księgach parafialnych, dokumenty zachowane na miejscu itp. — należy podać źródło), założyciel ewentualnie projektant parku, dawni właściciele, przybliżona data założenia, fakty historyczne, podania ludowe i legendy związane z parkiem.

6. Zachowane na terenie parku ciekawe Twoim zdaniem obiekty zabytkowe:

przyrodnicze

— pojedyncze stare drzewa, gatunek, grubość pnia (obwód lub średnica na wysokości piersi), liczba, stan,

— grupy starych drzew, jedno lub wielogatunkowe, średnia grubość, liczba drzew w grupie, stan,

— aleje starych drzew (długość, wysokość, gatunek, stan),

— żywopłoty, szpalery (długość, wysokość, gatunek, stan),

— źródła wody,

— ciekі wodne (strumyk, rzeczka itp.), stan,

— zbiorniki wodne (jezioro, staw, sadzawka), stan,

— głazy (wielkość), stan,

— inne obiekty (podać jakie);

architektoniczne

— dwór, pałac (podać stan, ewentualnie styl),

— pawilony parkowe (altana, kaplica itp.), stan, styl;

elementy rzeźbiarskie

— rzeźby parkowe (co przedstawiają, stan),

— kamień pamiątkowy (z jakiej okazji, stan),

— grobowiec (czyj, stan),

— inne obiekty (podać jakie).

7. Jakie oceniasz zniszczenia parku?

8. Jakie Twoim zdaniem powinny być wykonane prace konserwacyjne?

9. Czy obiekt jest pod opieką opiekuna społecznego?

10. Czy widzisz konieczność powołania opiekuna społecznego?

11. Podaj ewentualne własne propozycje — kto powinien być powołany na to stanowisko:

— opiekun indywidualny — imię, nazwisko, adres;

— opiekun zbiorowy (szkoła, drużyna harcerska, SKKT, LOP itp.), nazwa, adres.

12. Czy Twoim zdaniem należy zmienić użytkownika obiektu?

13. Jaki Twoim zdaniem sposób użytkowania obiektu byłby najwłaściwszy?

14. Jakie widzisz możliwości wykorzystania lub zagospodarowania obiektu dla potrzeb turystyki:

— jako atrakcyjny element szlaku turystycznego (muzeum regionalne lub inne),

— lub jako „punkt docelowy” na szlaku (schronisko, stacja, punkt gastronomiczny, camping itp.).

Czy letnia wyprawa do Jaskini Śnieżnej pokona syfon?

JASKINIA Śnieżna została odkryta przez członków Jaskinioznawczego Koła PTTK w Zakopanem w 1959 r. Cała seria wypraw organizowanych początkowo przez członków tego koła a następnie przez Komisję Speleologii ZG PTTK doprowadziła do zbadania głównego ciągu jaskini. Była to rewelacja na skalę światową. Polska, do tej pory w ogóle nie notowana na światowych listach najgłębszych jaskiń, awansowała, mówiąc językiem sportowym do ścisłej czołówki. Jaskinia Śnieżna okazała się w owym czasie czwartą pod względem głębokości na świecie. Nic więc dziwnego, że dalsza eksploracja tej jaskini wzbudziła zainteresowanie wielu speleologicznych ośrodków zagranicą. W latach następnych spadała ona wprawdzie na dalsze miejsce, ale nowe odkrycie (znalezienie połączenia systemu Śnieżnej z Jaskinią Nad Kotlinami) przywróciło jej wysoką pozycję.

Wychodząc tym zainteresowaniom na przeciw, Komisja Speleologii ZG PTTK postanowiła zorganizować latem 1968 r. kolejną wyprawę z udziałem gości zagranicznych. Głównym celem wyprawy miało być spenetrowanie najniższej położonych partii w nadziei, że uda się znaleźć obejście znajdującego się na głębokości — 640 m licząc od niższego otworu — syfonu korytarza zalanego po strop wodą (odcinającego drogę do dalszych partii jaskini). Celem dodatkowym było badanie bocznych ciągów znajdujących się na głębokościach od — 350 do — 500 m.

Do udziału w wyprawie zaproszono należących do światowej czołówki grotolazów Belgii i Hiszpanii.

Wyprawa rozpoczęła się w sierpniu ub. r. Niestety okazało się, że grotolazi Hiszpanii nie przyjechali. Pierwszego dnia założono bazę obóz z którego miały wyruszać grupy na prowadzenie akcji w jaskini. Speleolodzy nie zdołali uzyskać zezwolenia z dyrekcji Tatrzańskiego Parku Narodowego na rozstawienie namiotów na hali Małej Łąki i musieli kontentować się bazą na Groniku tj. u wylotu doliny. Oznaczało to, że za każdym razem grupa idąca do jaskini będzie musiała podejść do szosy prawie pod grań Czerwonych Wierchów (najniższy otwór jaskini znajduje się na wysokości 1720 m). Czynnikiem utrudniającym prowadzenie akcji była pogoda. Często padające deszcze dezorganizowały życie bazy a zwłaszcza powodowały bardzo silny przybór wody w podziemnych rzekach i jeziorkach i pokonywanie, na przykład, wodospadów było o wiele trudniejsze niż

zazwyczaj. Niemniej akcja przebiegała bardzo sprawnie.

Po założeniu ubezpieczeń, wyruszyły grupy transportowe, które przeniosły cały potrzebny sprzęt na głębokość ok. 500 m gdzie założony został podziemny biwak. Teraz przyszła kolej na grupy szturmowe. Pierwsza z nich, o mieszanym belgijsko-polskim składzie miała wykonać główne zadanie szukania obejścia końcowego syfonu. Po zejściu na podziemny biwak, gdzie spędzono noc, grotolazi zeszli na głębokość ok. 620 m. Tu dopiero rozpoczęła się właściwa akcja. Dała ona jednak wynik negatywny. Stwierdzono bowiem, że nie ma obejścia syfonu i jedynym sposobem dotarcia do dalszych partii jaskini jest pokonanie syfonu przy użyciu sprzętu nurkowego. W dalszym ciągu trwania wyprawy zarówno pierwsza jak i druga — czy to polska grupa szturmowa, pokonały jednak cały szereg progów odkrywając ok. 200 m nowych korytarzy.

Po zakończeniu właściwej akcji w Śnieżnej planowano dokonanie pierwszego przejścia systemu jaskiń Ptasia Studnia — Lodowa Litworowa, ale bardzo złe warunki zmusiły do zrezygnowania z tego punktu programu. Odwrot od otworu jaskini w bardzo trudnym i skomplikowanym orientacyjnie terenie mimo nocy i silnej zadymki śnieżnej odbył się sprawnie choć dostarczył zagranicznym gościom, nieprzywykłym do takich warunków, wiele emocji.

Na tym została zakończona pierwsza część wyprawy.

Główny Sąd Koleżeński interpretuje

DUŻYM zainteresowaniem naszych czytelników cieszy się zawsze, wprowadzona na łamy Biuletynu Informacyjnego ZG PTTK w roku 1967 rubryka „Główny Sąd Koleżeński interpretuje”. Prowadzimy ją w miarę otrzymanych od jednostek terenowych PTTK pytań, na które odpowiedzi może udzielić jedynie GSK.

Druga część rozpoczęła się na początku września 1968 r., kiedy to do Zakopanego przyjechała grupa grotolazów z Hiszpanii. Trudności związane z uzyskaniem paszportów uniemożliwiły im przyjazd w pierwotnie zaplanowanym terminie. Ze względu na spóźnioną porę program drugiej części przewidywał jedynie ogólne zapoznanie gości z jaskiniami tatrzańskimi i panującymi w nich warunkami ze względu na planowane w następnych latach wspólne wyprawy. Realizując ten plan dokonano zejścia w Jaskini Śnieżnej na głębokość ok. 300 m a następnie przeprowadzono rekonans nurkowy w Jaskini Dudnica. Okazało się, że żadna poważniejsza akcja nurkowa nie może być przeprowadzona ze względu na bardzo wysoki stan wody.

Podsumowując wyniki letniej wyprawy do Jaskini Śnieżnej w roku 1968 należy stwierdzić, że choć nie dokonano odkryć rozległych partii to jednak wyjaśniono wiele spraw. Brak obejścia dolnego syfonu zmusza np. do zorganizowania w bieżącym roku wielkiej nurkowej wyprawy na dno Jaskini Śnieżnej. O stopniu trudności tego przedsięwzięcia świadczyć może choćby to, że Śnieżna zgodnie z powszechną opinią, potwierdzoną przez gości zagranicznych, jest chyba najtrudniejszą ze znanych na świecie jaskiń.

Tegoroczną wyprawę Komisji Speleologii PTTK zaplanowano w okresie od 1 do 15 sierpnia 1969 r. Uczestników jej czekają nielada zadania. Wyprawa będzie miała bowiem na celu nie tylko zejście na jej dno. Syfon końcowy, którego samo tylko osiągnięcie uchodzi za wielki wyczyn, ma się stać dopiero punktem startowym do bardzo trudnej i skomplikowanej dalszej akcji. O jej wynikach poinformujemy oczywiście czytelników Biuletynu.

Obecnie Główny Sąd Koleżeński interpretuje dwa pytania: Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK i Zarządu Okręgu PTTK w Krakowie.

Główna Komisja Rewizyjna PTTK zwróciła się z pytaniem

„czy dopuszczalne jest dokooptowanie do składów Głównej Komisji Rewizyjnej, Okręgowych Komisji Rewizyjnych i Komisji Rewi-

zycznych GOPR w czasie trwania ich kadencji, nowych członków w miejsce opróżnione przez członków wybranych”.

A oto odpowiedź na podstawie Uchwały Głównego Sądu Koleżeńskiego z 19 października 1968 roku.

„Statut Towarzystwa w postanowieniach dotyczących Głównej Komisji Rewizyjnej oraz okręgowych komisji rewizyjnych nie zawiera postanowienia uprawniającego te komisje do dokooptowywania w okresie ich kadencji nowych członków w miejsce opróżnione przez członków wybranych przez Walny Zjazd Delegatów, względnie przez Okręgową Konferencję Przedstawicieli Oddziałów — jednakże uprawnienie tego rodzaju przewidziane jest dla Zarządu Głównego w art. 36 pkt 13 — obowiązującego Statutu.

Prawo do kooptacji w okresie kadencji nowych członków w miejsce członków, którzy ustąpili ze składu Głównej Komisji Rewizyjnej, względnie okręgowych komisji rewizyjnych, umotywowane jest bezsprzecznie i w pełni uzasadnione bieżącymi i istotnymi potrzebami tych komisji, które w związku z nawałem zajęć i obowiązków oraz ich wagą i znaczeniem dla działalności Towarzystwa, nie powinny pracować w pomniejszych składach osobowych, gdyż uniemożliwiałoby im to właściwe wykonywanie nałożonych Statutem zadań.

Dlatego Główny Sąd Koleżeński stwierdza, że pomimo braku odpowiedniego przepisu statutowego, uprawniającego wymienione komisje do kooptacji nowych członków, należy zastosować w tym przypadku przez analogię cytowany wyżej przepis z art. 36 pkt 13 Statutu, a tym samym przyznać uprawnienia przysługujące Zarządowi Głównemu — również Głównej Komisji Rewizyjnej oraz okręgowym komisjom rewizyjnym.

Odmienne stanowisko interpretacyjne doprowadziłoby w praktyce albo do działalności komisji rewizyjnych w pomniejszym składzie, co wobec przedłużenia kadencji władz Towarzystwa oraz władz okręgów do lat 4, byłoby specjalnie uciążliwe i niewskazane, albo też spowodowałoby konieczność zwoływania w okresie kadencji nadzwyczajnych walnych zjazdów delegatów, względnie okręgowych konferencji przedstawicieli oddziałów. Należy przy tym zaznaczyć, że zwołanie Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów tylko w celu dodatkowego wyboru członków Głównej Komisji Rewizyjnej jest w praktyce niemożliwe ze względu na trudności organizacyjne oraz wysokie koszty finansowe.

Główny Sąd Koleżeński przyjmuje ponadto, że brak w Statucie PTTK w odniesieniu do Głównej Komisji Rewizyjnej oraz do okręgowych komisji rewizyjnych analogicznych u-

prawnień, jakie przyznaje Zarządowi Głównemu przepis z artykułu 36 pkt 13 Statutu, polega niewątpliwie na zwyczajnym przeoczeniu, a w żadnym przypadku brak ten nie jest celowym i z góry założonym, gdyż sprzeciwiałoby się to logice oraz niewątpliwym interesom Towarzystwa.

Dlatego w ostatecznej konkluzji — Główny Sąd Koleżeński przyjmuje stanowisko, że zarówno Główna Komisja Rewizyjna, jak i okręgowa komisja rewizyjna są uprawnione w okresie kadencji do uzupełniania drogą kooptacji składu komisji w przypadku opróżnienia poszczególnych miejsc, lecz w ilości nie przekraczającej 1/4 składu statutowego.

To samo stanowisko zajmuje Główny Sąd Koleżeński w odniesieniu do komisji rewizyjnych GOPR”.

Zarząd Okręgu PTTK w Krakowie zwrócił się natomiast z następującymi pytaniami:

„Czy uchwała Walnego Zjazdu Delegatów PTTK, dotycząca zmiany statutu ma moc prawną przed zatwierdzeniem przez Urząd Spraw Wewnętrznych Prezydium Rady Narodowej w Warszawie”.

„Czy wprowadzone uchwałą Walnego Zjazdu Delegatów PTTK zmiany w statucie dotyczące ilości członków wybieranych do władz, zrealizowane przed ich uprawomocnieniem, mają formalne znaczenie”.

W tych sprawach Główny Sąd Koleżeński odpowiada na podstawie swych uchwał z dnia 19 października i 14 grudnia 1968 r.

„Z punktu widzenia ściśle formalnego, należałoby niewątpliwie przyjąć, że uchwalone przez VII Walny Zjazd Delegatów PTTK zmiany statutowe nabywają pełną moc prawną dopiero po wydaniu przez Urząd Spraw Wewnętrznych przy Prezydium Rady Narodowej w mieście stołecznym Warszawie decyzji zatwierdzającej te zmiany.

Nie mniej, jak wiadomo, VII Walny Zjazd Delegatów PTTK bezpośrednio po uchwaleniu zmian statutu w kwestiach dotyczących zwiększenia stanu liczbowego Zarządu Głównego oraz Głównej Komisji Rewizyjnej, dokonał na tym samym Zjeździe wyboru nowych członków Zarządu Głównego oraz Głównej Komisji Rewizyjnej w ilości odpowiadającej ilościowym składom tych władz już przy uwzględnieniu uchwalonych na zjeździe poprawek do Statutu PTTK. Tym samym zjazd, jako najwyższa władza statutowa Towarzystwa, dał pełny wyraz prze-

konania, że można jeszcze przed formalnym zatwierdzeniem odnośnych poprawek statutowych, poprawki te wprowadzić w życie i zastosować.

Tego rodzaju stanowisko Zjazdu znajduje, zdaniem Głównego Sądu Koleżeńskiego, całkowitą podstawę do tego, że nie zachodzi jaka-kolwiek obawa, aby odnośne poprawki, mające charakter raczej ściśle porządkowy, nie zostały zatwierdzone przez Urząd Spraw Wewnętrznych Rady Narodowej w m. stoł. Warszawa, a z drugiej strony nie wprowadzenie ich w życie już na VII Walnym Zjeździe Delegatów PTTK odciągnęłoby na okres 4 lat, bo aż do następnego walnego zjazdu możliwość powiększenia składów osobowych Zarządu Głównego i Głównej Komisji Rewizyjnej, co byłoby oczywiście szkodą dla Towarzystwa wobec stwierdzonej przez zjazd potrzeby powiększenia ilościowego tych składów.

Zwoływanie odrębnego zjazdu przeprowadzenia wyborów uzupełniających jest bowiem w praktyce zupełnie niemożliwe wobec wielkich kosztów, związanych z organizacją zjazdów.

W odniesieniu do dwuczłonowego drugiego pytania Zarządu Okręgu PTTK w Krakowie Główny Sąd Koleżeński odpowiada:

„Jeżeli zjazd delegatów PTTK, jako najwyższa władza Towarzystwa, uważał za wskazane i możliwe wybranie nowych członków Zarządu Głównego i Głównej Komisji Rewizyjnej w ilościach odpowiadających poprawkom statutowym, to tego rodzaju stanowisko zjazdu upoważniło niejako inne władze PTTK na niższych szczeblach do realizacji poprawek statutowych w przedmiocie powiększenia składów osobowych niektórych władz — przede wszystkim przed formalnym zatwierdzeniem odnośnych zmian statutowych w przypadku zaistnienia umotywowanej potrzeby”.

„Pod pojęciem realizacji poprawek statutowych w przedmiocie powiększenia składów osobowych władz niższych szczebli, jak np. okręgowych komisji rewizyjnych należy rozumieć możliwość wyboru odnośnych władz w powiększonych poprawkami statutowymi składach przez powołane do tego władze statutowe, tj. przez okręgowe zjazdy delegatów — jeszcze przed zatwierdzeniem poprawek statutowych”.